

## **Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Marëk Lilaya in**

Akayëta aņo ro, Marëk ÿëgwëk. Areya reya ko mëne Yesu afakën babi fakënënd bësëxwëra bën, anëcët babi nëcëtënd bangoc bañëñënax baņ gër bela. Yesu er ÿandi baņo bela bën eni kwëta eyeyan edexëm el, xarak ax gi ex na në end becarax bënd baxo rind. Bësëwif bën abarër bani barërënd bamëxwër bamëxwër do bano sëfarand Yesu gër obaxët. Bari bëlëngw bër Bësëwif bën ani ma bana eņo kwëta. Aşala bani şaland ang këni ri eno dawaxën ak. Akey amat sëra këno Yesu do lëxw këno gër Pilat, axiti ar wã bax eno daw mopika në kërëwa an. Ado ga soro ko xali gër ecës, Yesu xorëk ecës el do gë dek bebër ex gë panga ind Eñëñënax bën. Er ex gër akayëta in:

End epemëra ed Şaņ Batis eņ: 1.1-8.

End xobuyi do gë atëy and Yesu eņ: 1.9-13.

End andiyen and Yesu gër ebar ed Galile eņ: 1.14-9.50.

End damana ir Yesu elod gër Galile xali gër Yerusalem eņ: 10.1-52.

End toro do gë ecës ed Yesu eņ: 11.1-15.47.

End okani ond Yesu gër ecës eņ: 16.1-8.

End ang şanayaxën babi Yesu bësëfan bërëxëm eņ: 16.9-20.

*End epemëra ed Şaņ Batis eņ*

<sup>1</sup> Mondako ÿanak Atëfëtan and Yesu Kërisët, Asëñiŵ ar Kaxanu an.

<sup>2</sup> Ang ÿëgw ko alawënel Esayi ak: «Nëkod arolawën aram an këmo lëngwalilind gër ngwën exi nçacan fëña in.

<sup>3</sup> Mëñ kë xeÿënd gër ladawe: “Mëxwëtin fëña ir Axwën in! Debëtin opëña odexëm ok\*.”»

<sup>4</sup> Ata şanayaw ko gër ladawe Şaŋ Batis, ar bafi buyind bela an. Afem baxo femënd gër bela eni nëngwët ola orebën ol, ebi buyixën do eni cotaxën eteban ed beñëñenax bendebën el.

<sup>5</sup> Bela bën ðek ebar ed Yude el do gë ðek Bëyerusalem bën aye bani yend gër ndexëm ebi buyi polo gër yeb ir Yurëdeŋ and këni fut poyoma beñëñenax bendexëm aŋ.

<sup>6</sup> Şaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo şudand do baxo xapand enar gër edum. Owure bafi yambënd do gë dingën ibapuÿ.

<sup>7</sup> Mondako baxo femërand: «Ar xuca ke panga kë yowënd na. Ado wëno axe ñap ex na me dëngw do me pët ogux od baped bandexëm ok.

<sup>8</sup> Wëno gë men këmun buyind, barikan mëñ këñun ÿana eñun buyind gë Angoc Amënëk aŋ.»

### *End xobuyi or Yesu eŋ*

<sup>9</sup> Angwën aŋo, xaniw baxo Yesu gër Nasaret, gër ebar ed Galile, do yow ko na eŋo buyi Şaŋ Batis polo gër Yurëdeŋ.

<sup>10</sup> And baxo şëpëtand aŋ, Yesu wat ko fol orën ol do Angoc Amënëk aŋ ga ko fedaw ang edëxwëte epeşax fo xali lapaxën këno. <sup>11</sup> Wëlik

---

\* 1:3 1.3 Esayi 40.3

oniw̃ gër orën: «Wěj ex Asëñiŵ aram an! Wěj ex pëlot gër yomb iram do wëno mbanj ke balënd endey eŋ.»

<sup>12</sup> Ataŋ Angoc Amënëk aŋ wëla këŋo Yesu gër ladawe.

<sup>13</sup> Fën rix baxo baakey ofëxw onax do Sindan in axacëra baŋo xacërand eŋo naŋët Yesu. Yesu šit gër oŵacar hi baxo do omeleka baŋo rëcarand.

### *End bësëfan bënax bëŷanar bër Yesu eŋ*

<sup>14</sup> Yesu baaka ko gër ebar ed Galile and fëra këno Šaŋ Batis aŋ do ko femëraxënd Atëfëtan and Kaxanu aŋ.

<sup>15</sup> Er baxo rend: «Anëka ħatëguk owun or Kaxanu ol, nëngwëtın ola orewën ol, kwëtayin Atëfëtan aŋ.»

<sup>16</sup> Akey amat, Yesu ga ko sëfa bëŋa ir anjer and gër Galile in, wat këbi bër gë abinëm, Simon gë Andëre ga këni lapëra gë owën orebën oŋ. Bëšëpët bër oxan ebani.

<sup>17</sup> Ata re ko Yesu: «Wën tëfëgune tan mun di bëbar bër bela.»

<sup>18</sup> Ataŋ seb këni owën orebën oŋ do kwël sëf këno.

<sup>19</sup> Yesu ye ko bëte imbad, wat këbi bëte polo në ikuluŋ, Šak asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Šaŋ, ga këni wëxëtëra owën orebën oŋ. <sup>20</sup> Ataŋ wac këbi kwël sëf këno. Seb kënebi na Sebede, sëm irebën do gë bëriyenin bën polo gër ikuluŋ.

### *End ar gë bëyël eŋ*

<sup>21</sup> Yesu gë bësëfan bërexëm bën ħat këni gër Kafarënowum. Ata yatir akey and eteyëta, Yesu

ye ko gër aciŵ acaleya and Bëšëwif, do këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ.

<sup>22</sup> Mbaŋ babi šaranënd bër baŋo baxëtënd ang ko sëyalind ak bën gayik gë or gapak baxo yeyanënd. Osëyali orexëm ol ax mëndër bana gë or bëšalen bërebën ol.

<sup>23</sup> Ata fedëk yatijo, Ašëwif ar gë angoc añëŋënax yow bax na gër aciŵ acaleya aŋo. And wat këŋo Yesu aŋ, ala ajo ŷana ko ko xeŷënd:

<sup>24</sup> «Ineŵa këy šaland Yesu Ibënasaret? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Anang wa nang këme mëne wëj ex Aŵënëk ar xaniwëk gër Kaxanu an!»

<sup>25</sup> Ata Yesu xeŷënaxën këŋo angoc añëŋënax aŋ: «Xey wëj cësinal! Canël gër ala ajo!»

<sup>26</sup> Angoc añëŋënax aŋ ŷëngëndëra këno ala ajo, ħerën këno xali do kwël šan ko.

<sup>27</sup> Dek bër yowëraw bax gër cale yatijo bën šarandëra këbi xali xurik. Ata këni wëkarënd: «Ineŵa ex eŋo? Osëyali oxašax, or gapak nde ħatënëgu këbo? Yama ħangoc ħañëŋënax ħaŋ ga këbi xeŷanënd nde gë panga do këni rind er re ko in!»

<sup>28</sup> Ata wëlik oŵac or Yesu ol dek ebar ed Galile el.

### *End Yesu do gë bëšëxwëra bëranjëm eŋ*

<sup>29</sup> Ga šan këni gër aciŵ acaleya, Yesu gë Šak do gë Šaŋ sëfër këni gër iciŵ ind Simoŋ do gë Andëre.

<sup>30</sup> Sëk këno aŷaraŵ isoxari ar Simoŋ ga šëxw këŋo. Fel këno ataŋ Yesu.

<sup>31</sup> Yesu ga sëka këŋo, lëk këŋo gër ataxan. Ata xoc këŋo ataŋ acëxwël aŋ do xani ko ebi dëħa.

<sup>32</sup> Genëka ga šëlak eñan eñ, wëlaraw kënëbi gër Yesu dek bësëxwëra bën do bër gë bëyël bën.

<sup>33</sup> Angol añ dek barërëgu këni gër ebët ed iciw ind Simon bën.

<sup>34</sup> Yesu fakëndëra këbi bëranjëm. Ata ošëxwëra or ex yo bani fakënd. Anëcët nęcët babi bëte bëyël bëranjëm gër bela, ababi seb na eni yeyan gayik aye nang bano.

### *End Yesu gër ebar ed Galile eñ*

<sup>35</sup> Në ecan ijo, mëd-mëd fo bayi bax ga xani ko Yesu do nacëta ko exo calex.

<sup>36</sup> Ata Simon, gë bošandañ këno šalarand.

<sup>37</sup> And wat këno añ, re këni: «Bela bën dek wëj fo këni šaland!»

<sup>38</sup> Barikan Yesu yaka këbi: «Yene gër bëngol bënd ler ro, me pemërax end Kaxanu eñ gayik në eño yowaxënëgu këme.»

<sup>39</sup> Mondako baxo sëfërand ebar ed Galile el, gër ed ex yo, do baxo femërand end Kaxanu eñ gër baciw bacaleya. Bëte anëcët babi nęcëtënd bëyël bën gër bela.

### *End ala ar gë amey eñ*

<sup>40</sup> Akey amat, ar gë amey sëka baño na Yesu. Ga foxi ko, xara këno: «Angëmëne añandi ãandi ki, axor këy xor eye mënë me pak!»

<sup>41</sup> Ga xayënan këno Yesu, hëmba këno do re ko: «Añandi ãandi ke, mënë!»

<sup>42</sup> Amey añ šan këno atañ do kwël wën ko.

<sup>43</sup> Ata Yesu ga këno xëña, re ko:

<sup>44</sup> «Cësinalil de endey eño. Yel exi nëkonëx ašadaxan an. Do diyid šadaxa ir angunëtan in

ang re ko Moyis ak, mën këni nangëraxën bela bën osede orey ol.»

<sup>45</sup> Barikan ala ajo, sam ga şapër këni na, şana ko ko reyarand gër ed ko ye yo mëne Yesu fakën këno. Në eno bayik Yesu abaxo xam na exo nat në angol wat-wat ir bela. Në er tēb fo baxo sëlënd do bela bën bebët yo bebët bani xanirawënd, bura-bura eno kacëra.

## 2

### *End Yesu do gë aseşik en*

<sup>1</sup> Ga rik bakey, Yesu baka ko gër Kafarënowum. Ata nangëra këni bela bën mëne anëka bakaw ko gër iciw.

<sup>2</sup> Barëregu këni bëranjëm nêş gër ebët xali këni nënërend. Do Yesu këbi felërand end Kaxanu en.

<sup>3</sup> Ata hatëgu këni bela bënax ga lëbiw këno aseşik.

<sup>4</sup> Ga şënd këni gër ebët, sëkwan këni eno nateli nêş gër Yesu. Sënga këni yan ejur ed aciw and gër ed ebaxo Yesu el, do yëla këno gë ebën el aseşik an. <sup>5</sup> Ga wat ko Yesu mëne bela bëjo axwëta xwëta këno, fel këno aseşik an: «Asëñiwën, wëno anëka seban këmi beñëñenax bendey beñ.»

<sup>6</sup> Ga wël këno bëşalen bër şëpara bax lëf na bën, këni yëlarand:

<sup>7</sup> «Wëni ala ajo inewã ko yeyanaxënd mon-dako? Në ecir eno de Kaxanu! Noşo wa xorëk eteban ed beñëñenax el angëmëne ax gi ex na Kaxanu gabat?»

<sup>8</sup> Ataŋ ga nang ko Yesu gë onden ondexëm oŋ, ang bani yëlarand ak, wëka këbi: «Ineŋa kën yëlaraxënënd mondako gër oŋëkw orewën?

<sup>9</sup> Ineŋa saxëk? Mo pel aseŋik an mëne anëka seban këmo beñëñenax bendexëm beŋ nde gë mo pel: “Wëj kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maŋi?”

<sup>10</sup> Barikan en nangaxën mëne wëno Asëñiŋ ar ala an ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën bamena bandebën baŋ gër ebar ro,

<sup>11</sup> ga re këme wëj aseŋik an, kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maŋi!»

<sup>12</sup> Ataŋ xani ko xwiriš aseŋik an, lëkw ko ebën el do kwël šan ko, bela bën dek wat këno do šarandëra këbi xali. Ga këno šëkwa Kaxanu, këni rend: «Awa endey endako rako eŋ, elod ala ax wat na.»

### *End Yesu do gë Lewi eŋ*

<sup>13</sup> And baka ko Yesu gašëxe gër bëŋa ir anjer and gër ebar ed Galile aŋ, xetax këno amëxwër atëm and bela. Ata këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ.

<sup>14</sup> Ga ħata ko osëyali ol, xani ko na do kwël ko yend. Wat këŋo Lewi, asëñiŋ ar Alëfe, ga yëpa ko gër aciŋ and bësëf bër šagale. Fel këŋo: «Wëj, tëfëguye wëno!» Ata xwiriš Lewi, sëf këŋo kwël.

<sup>15</sup> Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni yambërand gër iciŋ ind Lewi gë bësëf bër šagale bën do gë bëwendëran bëranjëm. Gër enga end bela bëjo mbaŋ ebani bër baŋo sëfënd Yesu bën.

16 Ga wat këno bësälén bër ebax Ofarisen bën ga këni yambëra gë bësëf bër şagale do gë bëwendëran bën, wëka kënebi bësëfan bën: «Asëyali arewën an, inewã këni yambëraxënënd gë bësëf bër şagale do gë bëwendëran bën?»

17 Ga wël ko Yesu, yaka këbi: «Bësëxwëra bën kë yend gër ed exo axora, ax gi ex na bëbëngw bën. Mëñ ex wëno, bela bër kë wëndërand yow këme mëni mac, ax gi ex na bër şenene.»

### *End etiwi eñ*

18 Bësëfan bër Şañ Batis bën do gë bër Ofarisen bën asiwi bani siwind. Ata akey amat, yow këni gër Yesu do wëka këno: «Bësëfan bër Şañ Batis bën do gë bër Ofarisen bën asiwi këni siwind. Inewã bayik ani tiwixënënd na bërey bën?»

19 Ata Yesu yaka këbi: «Asiwi nde këni siwind bër këño lanjetënd şambenjar ir kë yërend bën gër ekana? Ax gi ex na nde gër ga nëka këni yo gë mëñ ani kor na eni tiwi?»

20 Barikan yatir këni şapër gë icën ino, asiwi këni siwi.

21 Këdi kë ñesi kaş anjëm akarëk an, ala ax kadënd na gë anjëm angaşax.

22 Bëte gër bamote bakarëk ala cëlënd na ngoy ingaf gayik and yana eñen an ata kë fëtin, do ngoy in gë bamote bañ ex nemí. Ax gi ex na nde në bamote bangaşax këni şëlënd ngoy ingaf in?»

### *End akey and eteyëta eñ*

23 Yatir akey and eteyëta baxo xucand Yesu në ocënga od gër ed sëg bax bële. Ata bësëfan



bërexëm bën këni wîsand banjëra ban do këni yakënd.

<sup>24</sup> Ata Ofarisenj ok wëka këno Yesu: «Ineŵa këni rixënënd bësëfan bërey bën er bayik ax ñap ex na yatir akey and eteyëta in?»

<sup>25</sup> Yaka këbi: «Er ri baxo Dafid ga bot këbi enjo en mënj gë bër enga endexëm bën, amëd and ebaxo Abiyatar, ašadaxan alëngw aŋ, wën elod an pën ex na nde?»

<sup>26</sup> Amëd and ebaxo Abiyatar, ašadaxan alëngw aŋ, ax gi ex na nde Dafid alil lil baxo lëf gër Aciw and Kaxanu yambëgu ko mburu ind yap këbi eyamb bësadaxan fo in xali šet këbi bër enga endexëm bën?»

<sup>27</sup> Ga ħata ko eŋo, baš ko bëte: «Në end ala rixën ko Kaxanu akey and eteyëta aŋ, bari aŋo di ex na ala an në end akey and eteyëta.

<sup>28</sup> Mënj ex wëno Asëniw ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

### 3

#### *End Yesu do gë ar gë ataxan ateyik en*

<sup>1</sup> Ata ħatëguk akey and eteyëta acëxe, Yesu ye ko gër aciw acaleya, sëk këno ar gë ataxan ateyik.

<sup>2</sup> Ata bësälën bën do gë ofarisenj ok këno sitinalind Yesu ba afakën këno fakën gë akey and eteyëta aŋ eni cotaxën end këno nagašanaxën.

<sup>3</sup> Ata Yesu fel këno ar gë ataxan ateyik an: «Kaniw ey kwëša mërëxand ro!»

<sup>4</sup> Aŋo re ko Yesu: «Ineŵa yapëk gë akey and eteyëta aŋ? Edi ed enjekax nde ba edi ed

eñëñënax nde? Epexën and ala nde ba edaw̃ ed ala nde?» Barikan bën dëk sêsinarâ këni yem.

<sup>5</sup> Ata Yesu nëkon këbi gë oxoÿ fo, aŋo nëngan bana end owëkw or farëdadik orebën eŋ. Fel këŋo ar gë ataxan ateÿik an: «Yënël ataxan aŋ!» Ga yën ko, ataŋ bëngwëk ataxan aŋ.

<sup>6</sup> Ofariseŋ ok ŝan këni eni wëlërëx gë od Erod ang këni ri eno daw̃axën Yesu ak.

*End etana ed oparëxanda epëxw gë oki eŋ*

<sup>7</sup> Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye këni ler gër bëŋa ir anjer. Na barërëgu këni bela bërânjëm ga xaniraw këni elod gër ebar ed Galile, gër ed Yude

<sup>8</sup> do xali gër angol and Yerusalem. Na fo bani bëte bër xaniraw bax gër ebar ed Idume, ekeg ed yeß ir Yurëdeŋ el, xali gër owar or Tir do gë Sidon. Amëxwër aŋo er yow bani gër Yesu ga bani wëlëxënd bebër baxo rind bën.

<sup>9</sup> Ata Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën eni təkaliw ikuluŋ exo ñëpaxën polo këdi këno fimelira bela bën.

<sup>10</sup> Enimin, ga babi fakënënd bela bërânjëm bano radëanaxënënd bësëxwëra bërëmar eno kwixwëtaxën.

<sup>11</sup> Bangoc bañëñënax baŋ, areß banëbi rebënd bela bër lil banëbi bën gër osapar or Yesu eni keyaxën: «Yama wëj ga ex nde Asëñiŵ ar Kaxanu an.»

<sup>12</sup> Barikan Yesu mbaŋ babi xeyënaxënënd eni teb edeya ed noÿo hi ko el.

<sup>13</sup> Ata Yesu ye ko yaŋ në etënd. Wac këbi bër ÿandi baŋo bën do bën yaka këno.

14 Yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm eno dañëtarand do ebi dawëndërand

15 eni pemërand endexëm eñ do enëbi nəcëtënd bëyël bën gër bela gë panga ind yël këbi in.

16 Bër yata babi bën ebani: Simonj ir nëngwët baño Piyer,

17 Şak gë Şaņ, asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Şaņ. Bën nëngwët babi oŵac ol: «Bëwanerëges» mène ngëñ Bër ang ekëman.

18 Na fo bani bëte: Andëre gë Filip, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Toma, gë Şak asëñiŵ ar Alëfe, gë Tade, gë Simonj, aŵer an,

19 do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baño Yesu an.

### *End emenan ed Angoc Amënëk eñ*

20 And ŵaŵi këni gër iciŵ aņ, bela bën barërëgu këni gaşëxe xali hi këni amëxwër atëm. Yesu gë odexëm ani cot bana amëd and këni ŷëpa eni yambëraxën.

21 Ga wël këni endey eņo bërëxëm bën, yow këni eno tëra gayikako bani yëland mène: oşen ŷanar këni.

22 Ata bëşalen bër xaniw bax gër Yerusalem bën re këni: «Yama ŷëngëtir, emun end bëyël eņ ga lil këņo nde. Gë panga indexëm in këbi nəcëtënd bëyël bën gër bela.»

23 Ata Yesu ŵac këbi ebi pelëra gë bapënëtal baño do ko rend: «Mondake hik endey eņo? Sindan nde këņo ŵaŵënd Sindan?

24 Angëmëne bër ebar ebat eni merënd, ax gi ex na nde ebar edebën el aşapër kë şapër?

25 Bëte angëmëne bër ekun ebat eni merënd, ax gi ex na nde ekun elo ayëcar kë yëcar?

26 Awa angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën, alati ko lati. Owun orexëm ol ašapër kë šapër do ex kwët endexëm eŋ!

27 Ala ax kor na exo dfil në iciw̃ ind ar gë ojaw̃ do eŋo kandëra napul irexëm in. Afo eŋo bon pere, do eŋo kap aye exo yëcaxën iciw̃ indexëm iŋ!

28 Dal in këmun felënd, Kaxanu aseban ko sebanënd beñëñenax beŋ do gë ocir od šir këno yo!

29 Barikan ar këŋo šir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na: Gayik anëka ri ko amena and din ir din aŋ.»

30 Ga bani rend mëne gë angoc aňëñenax hi ko yeyanaxën baxo mondako Yesu.

### *End bobinëm bor Yesu do gë nëm eŋ*

31 Ata na gër ed bani yeyandëra mondako, ŋatëgu këni bobinëm bor Yesu do gë nëm. Ga xwëšaw këni fac, law̃ën këno ala eŋo macëgu.

32 Bon yëmb bani bër xeta bano lëf gër aciw̃ bën. Ga yëpara këni jey, lilëgu ko ar law̃ënëgu bano an, re ko: «Yakalëbi fac norix gë bobinëx, ga këni šaland!»

33 Yaka këŋo: «Noŋo ngwa ex nëma do nobën ex bëmaŋe bëndam bëŋ?»

34 Ga nëkon këbi bër xeta baŋo bën, re ko: «Nëkodëbi nëma do gë bëmaŋe bëndam bëŋ.

35 Ar kë rind er yandi këŋo Kaxanu an, ajo ex abaŋe do gë nëma.»

## 4

*End apênêtal and ar oned eņ*

<sup>1</sup> Ata Yesu kêbi sêyalirand gaşêxe end Kaxanu eņ gër bêņa ir anjer and Galile. Ga xeta këno amêxwër atêm, Yesu fêra ko polo në ikuluņ do yêpa ko. Bela bën dek xwêşara këni gër ebar, gër bêņa. <sup>2</sup> Ata ga kêbi sêyalira gë bapênêtal, nêka ko mbaņ. Er baxo rend:

<sup>3</sup> «Baxêtin end ala ar nêca bax oned gër oşênga orexêm eņ.

<sup>4</sup> Ga ko yiş eneda eņ, mar lapak gër fêña. Ata yow këni oşêl ol, hêl këni dek.

<sup>5</sup> Mar lapak bête gër aparêfac, gër ed ax ñêmb bana obar, lêgêk ataņ gayik ax tiw̄ bana.

<sup>6</sup> And fêtêk oyat aņ, hâyêk dek gayik gë odêmbêt kêm hi bax.

<sup>7</sup> Mar lapak bête şit në acêc and gë odêmbên. And lêgêk aņ odêmbên ok xêşak, ata sêkwanêk ex dêw̄.

<sup>8</sup> Barikan mar lapak bête gër ebar ejekax. Ga lêgêk, rafêk, do rêwêk bon: enjêlir emat ofêxw osas, eņo ofêxw ocongebat do eņo keme.»

<sup>9</sup> Ga hata ko Yesu apênêtal aņo, re ko: «Awa ar gë anêf an, wêlêl exo eņo.»

<sup>10</sup> And şapêr këni bela aņ, bayi këni Yesu gë oparêxanda epêxw gë oki odexêm ok. Ata wêka këno: «Inecêj këy sêyalixênênd gë bapênêtal?»

<sup>11</sup> Yesu yaka kêbi: «Wên fo yêl kêņun Kaxanu, en nang end dâl end şonayak end owun orexêm eņ. Bêr fac bën gë bapênêtal fo këni yana eni wêlênd.

<sup>12</sup> Mëŋ ex ado eni nëkonënd aye, ani wat na. Ado eni wëlënd, abi pëni na, këdi këni nëngwët ola orebën ol do ebi teban Kaxanu✧.»

<sup>13</sup> Ata re ko bëte Yesu: «Angëmëne wën anjun pëni ex na apënëtal aŋo, mondake këŋun fëni dek bacëxe baŋ?

<sup>14</sup> «Aned an kë nedënd eyeyan ed Kaxanu el.

<sup>15</sup> Fëña ir gër ed lapak enedfa in ex bela bër sam eni wël eyeyan elo, ataŋ Sindan exo yow exo dëxët dek gër owëkw orebën.

<sup>16</sup> Bëte aparëfac aŋ ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, gë onënga fo eni ma.

<sup>17</sup> Bari ani gi ex na gë odëmbët, gogo nde ebi yepan. And këbi šopara aŋ, ba enëbi cëndën në end eyeyan elo eŋ, ebi cena xali eni đap caw.

<sup>18</sup> Bëte odëmbën ok ex bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el,

<sup>19</sup> eni teb ocëmu od aniyani ok, gë oñandi od napul ok, do gë oñandi od eman ok ex këša xali ex tëkwan ebi nëngwët in.

<sup>20</sup> Do ebar ejakax el ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu bën, eni ma ebi nëngwët do ex cënar gër owëkw orebën: emat ex dëw ofëxw osas, eŋo ofëxw ocongebat, do eŋo keme.»

### *End apënëtal and lambo eŋ*

<sup>21</sup> Yesu ga ñata ko apënëtal aŋo, wëka këbi bër baŋo baxët bën: «Lambo ir fëtën këni in, aňoŋ nde këni ñoŋënd gë enëp? Axwët nde këni xwëtënd dila në angaw? Ax gi ex na nde në er yaŋ këni xawënd?

---

✧ 4:12 4.12 Esayi 6.9-10

<sup>22</sup> Mëṅ ex, er hi bax yo watërëxe in, awati kë wati. Er hi bax yo eșon-con in, așana kë șanaya goyat gër angoben!

<sup>23</sup> Awa ar gë anëf an wëlël exo eṅo!»

<sup>24</sup> Baș ko bête: «Balëkënaliyindën end kën wëlënd eṅ. Gë acariya and kënëfi sëyinënd bela aṅ fo këṅun wășën wën bête, ado sëf eṅun tënd motënd.

<sup>25</sup> Ar wăk eyeyan elo an, Kaxanu abașën këṅo bașën owël ol. Bari ar ĩëpëk an, yowëy aṅo pëni na.»

*End apënëtal and eneda end kë lëgënd gë andexëm eṅ*

<sup>26</sup> Yesu șom ko bête: «Owun or Kaxanu ol er wëndërëk gë end ala ar kë yișënd eneda gër oșënga orexëm fo.

<sup>27</sup> Këṅo rașënd nde ba këṅo ferënd nde, hik gëmëd hik goyat, eneda eṅ alëg kë lëg ex daf xarak mëṅ axwën an axo nang na ba mondake.

<sup>28</sup> Ebar el dëṅ këṅo rëca ex dëg ang ondës fo, ex daf bële in xali ex neg do ex can, banjëra baṅ ex dëw aye.

<sup>29</sup> Do and kë sëg aṅ, eni șaș gë xorom in and kë ĩat ekanara ed beneda aṅ.»

<sup>30</sup> Wëka këbi bête Yesu: «Gë ine këne wătinaliye owun or Kaxanu ol, gë apënëtal and fe?»

<sup>31</sup> Yaka ko mëṅ fo: «Ang enjëlir end atëx and mutarëd fo hik. Dek beneda bënd ex gër ebar ro beṅ, enjëlir eṅo xurik ex ba.

<sup>32</sup> Barikan and këni ned do ex dëg aṅ, ata kë rafënd nëmëc dek bebëlëg bebër ex gër andëda

bën. Benini beŋ ex dferëra xali ošël or gër orën ol eni yëlëra yaŋ.»

<sup>33</sup> Ata Yesu gë bapënëtal baŋo sëfëtan babi end Kaxanu eŋ bela bën ang këni xor ebi pëni ak.

<sup>34</sup> Ababi sëyali na gë bapënëtal këm. Barikan and këni hi gë bësëfan bërëxëm fo aŋ babi faÿënënd dëk.

### *End Yesu do gë ekoc etëm eŋ*

<sup>35</sup> Ata kwël yatijo fo, and genëka aŋ, Yesu fel këbi odexëm: «Kegëtane anjer aŋ.»

<sup>36</sup> Ga fela këbi amëxwër aŋ, bësëfan bën wëla këno Yesu gë ikuluŋ ind gër ed ÿëpa baxo iŋ. Na fo bax bëte bëkuluŋ bëcëxe bëndanjëm.

<sup>37</sup> And hi këni Yesu gë bësëfan bën gër ngu aŋ, ñatëguk angoc etëm. Men oŋ kë xaninënd bomeŋ bomeŋ xali kë rëmbayand ikuluŋ iŋ.

<sup>38</sup> Barikan Yesu mëŋ yem këŋo rašënd gër epoy ed kuluŋ gër akwëtaya and gaf. Ata exo nëngëtaxën in, bësëfan bën xeÿ këni šor: «Asëyali, doro këne nemiye. Wëj axi bal ex na nde?»

<sup>39</sup> Ga nëngëta ko na, xeÿan ko ekoc el gë anjer aŋ: «Xey wën, cësinayin!» Ataŋ sebëk ekoc el do anjer aŋ bëte ÿëmëk ataŋ.

<sup>40</sup> Wëka këbi Yesu bësëfan bën: «Oko inewã yëdaraxën kën go? Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?»

<sup>41</sup> Aŋo yëdara këni kaš-kaš xali do këni wëkarënd: «Noÿo ngwa ex ala ajo? Ekoc el do gë anjer aŋ aŵa kë wãnd er ko re in?»



## 5

*End ar gë bangoc bañëñenax eñ*

<sup>1</sup> Yesu gë bësëfan bërëxëm bën, ga xegëta këni anjer an, hat këni gër ebar ed Bësërasa.

<sup>2</sup> Atañ ga šëpëta ko Yesu gër ikulun, šanëgu ko pëlët gër oñeg, ala ar gë bangoc bañëñenax do ko yend aped-fed.

<sup>3</sup> Gër oñeg lëg baxo do ala baño xor na eno pokëra gë gweyele-gweyele.

<sup>4</sup> Band mar abon bano bonënd eno pokëra gër otaxan do gër osapar gë gweyele-gweyele. Barikan mëñ dek baxo xotënd exo nëtëra dëng-dëng odun ok. Ala ax cot bana ojañ od eño bonaxën ok.

<sup>5</sup> Er baxo xeÿërand cis wec gër banapëra band gër osënd. Asembaÿënaya baxo sembaÿënyand eman eñ gë oxaÿ.

<sup>6</sup> Sam ga watëgu këño Yesu caw, hër ko aped-fed do foxi ko gër lëngw irexëm.

<sup>7</sup> Xeÿ ko: «Ineña ÿandi ki gër ndam Yesu, wëj Asëñiñ ar Ar-hik-yañ gër orën an? Këla gër owac or Kaxanu, këreye narën na!»

<sup>8</sup> Baxo xeÿaxënënd mondako, awël baño wëlënd Yesu ga ko re: «Wën bangoc bañëñenax, canin gër ala ajo!»

<sup>9</sup> Ata Yesu wëka këño: «Mondake këni wacënd?» Yaka ko: Wëno «Benga sir-sir» këne wacënd gayik bangoc bandanjëm hi këmi.

<sup>10</sup> Ata bangoc bañëñenax baño këno xarand Yesu kërebi ñwaÿ na caw, ga xey këbi eni ñawëta ebar ed Šërasa el.

11 Xarak ler gër etënd gër ed hi bani na, bambëxwëbëxw banëbi xadacërand na.

12 Ata ga wat kënëbi, bangoc bañëñenax bañ xara këno Yesu: «Cëñëtalëbo mëni dil bambëxwëbëxw baño!»

13 Ata w̃a ko Yesu. Na bangoc bañëñenax bañ ga şan këni gër ala, lil kënëbi bambëxwëbëxw bañ. Do ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, yëkëta këni gë ongër fo, lapayax këni gër anjer dek kece in, noyelira këbi dek. Er hi bani në bambëxwëbëxw owëli oki.

14 Ga şapër këni bëxadac bën, hërëra këni bëjo gër angol, bëjo gër ocënga. Reyarax këni end wat bani eñ. Ata w̃araraw këni bela bën, bura-bura gër onang.

15 Ga ñat këni gër ed ebaxo Yesu, wat këno ar gë bëyël ar benga benga an, ga yëpa ko gë banjëm bañ. Nang këni mëne aye dëñ bakar këño onden oñ. Yëdara këni xali xurik.

16 Bër wat bax dek er ri baxo Yesu bën reya këni end ar gë bëyël eñ, do gë end bambëxwëbëxw eñ.

17 Ata ỹana këni këno xarand Yesu exo dëxëta na gër ebar edebën.

18 Ga ko baka Yesu polo gër ikuluñ, ar ebax gë bëyël an wëka këño: «Aw̃a nde këy w̃a me gi ar enga endey?»

19 Ga ñëp ko Yesu, yaka këño: «Mañil gër ndewën, gër iciw̃ indey. Tëfëtanëxëyëbi dek er rin ki Axwën Kaxanu in, do ang xayënan këño wëj ak.»

20 Ata ala ajo w̃a ỹi ko do ko femëraxënd end Yesu eñ gër Bangolepëxw. Areyara baxo

reyarand ðek er rin baŋo Yesu in. Do bela bën ðek babi ŝarandërand endey eŋo.

*End endënaŵ ecësëk do gë end asoxari ašëxwëra eŋ*

<sup>21</sup> Yesu xegëtaw ko amaka baka gë ikuluŋ in. Barërëgu këni gašëxe bela bën gër bëŋa ir anjer.

<sup>22</sup> Hatëgu ko na ar bano wăcënd Yayëros, alëngw ar aciŵ acaleya an, lapaya ko gër osapar or Yesu

<sup>23</sup> do ko rend: «Asëyali, dam ex exo koti endënaŵ endam eŋ, axara xara këmi, yeye eyo kwëtan otaxan ok exo pakaxën do exo dïyaxën.»

<sup>24</sup> Yesu sëfër këni kwël gë Yayëros. Enga end bela eŋ kënëbi sëfand do këno fimelirand Yesu.

<sup>25</sup> Xarak asoxari ar baŋo yexayaxënënd ošat elod bënïy epëxw gë bëki ebaxëna gër enga eŋo.

<sup>26</sup> Mbaŋ soro baxo gër otaxan od bëxora bëranjëm, do faŷ baxo ðek napul irexëm in gër oxora, bari axo pak bana. Ado aŋo hi baŋo kaš-kaš ošëxwëra ol.

<sup>27</sup> Ga wël ko mëne Yesu kë xucand, nëfënëfa ko xali sëkën këŋo, do xwixwëta ko acud andexëm aŋ.

<sup>28</sup> Er yëla baxo mëne ga xaŷ xaŷ këŋo exo kwixwëta banjëm bandexëm baŋ ata ko fak.

<sup>29</sup> Sam ga xwixwëta këŋo, ošat oŋ sebëk ataŋ ecan el. Nang ko gër eman endexëm mëne afak dëŋ fak ko.

<sup>30</sup> Yesu nang ko mëne panga indexëm ŝanëk na. Ata xwëša ko mërëxand gër amëxwër. Nëkona ko gand epoy do wëka ko: «Noŷo xwixwëtak banjëm bandam baŋ?»

31 Yaka këni bësëfan bën: «Oko, këyëbi watënd bela bën ga këni fimelirand nde këy wëkand noŷo xwixwëta ki?»

32 Barikan mëŋ kwël këŋo ŝaland ar ri bax eŋo an.

33 Ata asoxari an këŋo rëgënënd anjiŷ aŋ, ga nang ko er hi baŋo in. Wara ko lapaya ko gër osapar or Yesu do reya ko đek đal in.

34 Barikan Yesu re ko: «Awël nde abiwën, ga xwëta këye fakaxën këy. Maŷil gë emëkw eyemax do pakël ošëxwëra orey ol.»

35 Ga ko yeyan mondako bayi baxo Yesu ga ñatëgu këni bela bër hiw bax gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya an. Re këni: «Awa anëka xor këŋo endënaŷ endey eŋ! Ine këyo soroli mama Asëyali an?»

36 Barikan ado ga wël baxo eyeyan elo, Yesu fel këŋo alëngw ar aciw acaleya an: «Kërey yëdara na ngëŋ, kwëtale mondako dëŋ.»

37 Gabatak axo ma bana eŋo đañëta gër iciw ind Yayëros angëmëne ax gi ex na Piyer, gë Ŝak do gë Ŝaŋ, abinëm ar Ŝak.

38 Ga ñat këni gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya, Yesu wat këbi bela bën ga këni renitara axeyënd mbaŋ.

39 And lil ko aŋ, wëka këbi: «Ine kën šëšësinënd go? Ineŷa otes od go ok? Itox in araš fo raš këŋo, axo cës ex na.»

40 Ata ga wël këno, ŷana këni këno wërëyand. Yesu necët këbi đek ang ebani ak. Ga wac këbi nëm gë sëm ir endënaŷ do gë bësëfan bër laŋëta baŋo bën, lil këni gër ed xwët bano itox.

<sup>41</sup> Ata Yesu lëk këno itox in gër ataxan, re ko: «Talita kumi», mëne ngëj: Endënaŵ kanil, ga re këme!

<sup>42</sup> Ataŋ kwengweremët endënaŵ eŋ, xwëša ko ceg do ko yëtënd, anëka sëk baŋo bëniy epëxw gë bëki. Bër wat bax eŋo bën sëg këbi benjëw beŋ ga xurik ašaran in.

<sup>43</sup> Yesu xëŋara këbi aye bëxwën endënaŵ eni cësinali endey eŋo. Fel këbi eno yël er ko yamb in.

## 6

### *End Yesu gër Nasaret eŋ*

<sup>1</sup> Ata Yesu xani ko na, wãyi ko kwël gër Nasaret, gër ed raf ko. Sëfër këni gë bësëfan bërexëm bën.

<sup>2</sup> And ñatëguk akey and eteyëta aŋ, ye ko këbi sëyalirand gër aciŵ acaleya. Dek yëmb bani bër obaxët bën, do ga këbi šarandëra këni wëkarënd: «Feye wa šotëgu ko eŋo? Orenik or mondake wa šot ko? Do mondake ko rind becarax bendako rako beŋ gë otaxan odexëm ok?

<sup>3</sup> Ax gi ex na nde mëŋ ex afika ar otëx an, asëñiŵ ar Mari an? Ax gi ex na nde bobinëm ex Šak gë Yose, gë Yud do gë Simon? Do bëbinëm bëtoxari bëŋ cëŋ, ax gi ex na nde gër ndebi ro dëŋ exëni?» Ata në eŋo babi hëpëgënanaxënënd endexëm eŋ.

<sup>4</sup> Ata yaka këbi Yesu: «Alaŵënel ar Kaxanu an, gër angol andexëm fo këno yafënd, ado cëk cëk in gër bërexëm do gë bër ekun ebat gë mëŋ bën.»

<sup>5</sup> Ata ecarax gematak aŋo mëndan bana exo di na. Bëšëxwëra bëfënëpëne fo fakën babi ga ñëmbara këbi.

<sup>6</sup> Mondako šaran baŋo Yesu end oŋëpëgënan odebën eŋ.

*End olaŵën or bëšëfan epëxw gë bëxi eŋ*

Ata Yesu ko sëfërand bëngol bënd ler gër Nasaret bëŋ ebi tëyalirax.

<sup>7</sup> Wac këbi bëšëfan epëxw gë bëxi bën, laŵën këbi eni ye bëxi bëxi sam ga yël këbi panga ind enëbi nëcëtaxënënd bangoc bañëŋenax in.

<sup>8</sup> Fel këbi bëte eni mëlayand ošët fo do këreni mëland na: ax gi ex na eyamb-yamb, ax gi ex na ambaß, ax gi ex na kodī gër bëmboto.

<sup>9</sup> Barikan eni pedand baped band xalanj, bëte këreni cudand na bacud baki.

<sup>10</sup> Afel fel babi bëte: «Gër iciŵ ind kën ñat, bayiyindën na xali yatir kën xuca.

<sup>11</sup> Bëte angëmëne en ŋat në angol, do bela bën eni ñëp enun kwëtaya in ba eni ñëp enun baxët in, pëxwëcayin obar od lëkak gër osapar orewën ok en kucaxën. Obar oko ex osede or këbi šëndën bela bëjo.»

<sup>12</sup> Ga ye këni bëšëfan bën, femërax këni gër bela end eni nëngwët aniyan andebën eŋ.

<sup>13</sup> Nęcët kënebi bëyël bëranjëm gër bela. Bëte bëšëxwëra bëranjëm banëbi nëmërand ogu, do bani fakënd.

*End ecës ed Šaŋ Batis eŋ*

<sup>14</sup> Erod, emun eŋ, wël bax er baxo rind Yesu in gayik oŵac or Yesu ol mongwëli wëli bax. Bërëmar are bani rend mëne Šaŋ Batis, ar babi

buyind bela an xaniwêk gër ecës, mênj êotaxên ko panga ind ko rixênênd becarax inj.

<sup>15</sup> Na fo bani bër bax rend mêne alaŵênêl Eli xaniwêk gër ecës. Na fo bani bête bër bax rend mêne alaŵênêl ar Kaxanu abat, ang ebani akarêk ak, xaniwêk.

<sup>16</sup> Barikan, Erod ga wêl ko beŋo dëk, re ko: «Yama Şaŋ Batis ir fodêtên bamo gaf ga xaniwêk nde gër ecës.»

<sup>17</sup> Erod mênj dênj re bax eno têra Şaŋ Batis do eno pokêra gë gweyele-gweyele lëf gër epêra gayik anêp nêp baŋo ga watar bani gë Erojad, alindaŵ ar abinêm Filip an.

<sup>18</sup> Enimin, Şaŋ Batis mondako baŋo fêlend Erod: «Ax ñap ex na eyo kan abinêx asoxari arexêm an.»

<sup>19</sup> Ata Erojad mbaŋ êsus baŋo Şaŋ Batis do ýandi baŋo eno daw, bari abaxo xor na.

<sup>20</sup> Ado Erod ayêda baŋo yêdand Şaŋ Batis ga nang baxo mêne ala ar êenene ex, aŵênêk ex. Mênj bayik abaŋo seb na eno dixêra. Dek baxo êendênd and kêŋo wêl aŋ xarak anêngan dênj baŋo nênganênd obaxêt ol.

<sup>21</sup> Ata Erod ri ko ofêna or ekwitaxên ed akey and rêŵ kêno. Wac kêbi gër ñambêran bëlêngw bën do gë bemun bend ocoroda beŋ, ebar ed Galile el dëk.

<sup>22</sup> Ga lilêgu ko abiŵ ar Erojad gër ed ýêpara bani, wân ko xali nêngan kêbi Erod gë bër wacêraw babi gër ofêna bën. Ata Erod, emun eŋ, fel kêŋo endênaŵ eŋ: «Mêkale er ýandi ki yo, wêno ayêl kêmi yêl.»

<sup>23</sup> Ga yaşar ko baş ko: «Er këye xara yo ayël këmi yël, ado ex gido mi cet ja mërëxand ebar ed gër ed wun ko ro el.»

<sup>24</sup> Ata şan ko endënaŵ eŋ, wëkaw këŋo nëm Erojad: «Ineŵa këmo xara emun eŋ?» Yaka këŋo: «Karalo gaf ir Şaŋ Batis in, ar këbi buyind bela an.»

<sup>25</sup> Ga wërëşëtaw ko aŷand lëf gër ed exo emun, xara këŋo: «Er ŷandi ke eye yëlëgu gërëgako gaf ir Şaŋ Batis in polo në inëp.»

<sup>26</sup> Ata emun eŋ hi këŋo këŋ gër emëkw, şena këŋo. Barikan ga yaşar baxo xali wël këno bër ofëna bën, ax mënd bana eŋo dëc endënaŵ eŋ er xara ko in.

<sup>27</sup> Emun eŋ lawën këŋo ataŋ anëkona arexëm abat exo mëlawaŋ gaf ir Şaŋ Batis in.

<sup>28</sup> Ye ko, fodëtëgu ko gaf ir Şaŋ Batis in gër ed fëra bano do wëlaw ko në inëp. Fëxwën këŋo endënaŵ eŋ. Endënaŵ eŋ şena ko yëlëx këŋo nëm.

<sup>29</sup> Bësëfan bër Şaŋ Batis bën ga wël këni endey eŋo, yen këni eman endexëm eŋ gër epëra do wëxëta këno në ŷeg.

### *End eñëmbën ed eyamb yamb eŋ*

<sup>30</sup> Oparëxanda ok ga bakaraw këni gër Yesu, reya këni dëk bebër riw bani bën do gë dëk end sëyaliraw banëbi bela eŋ.

<sup>31</sup> Ata yaka këbi Yesu: «Awa yowën ene nacëtaye në er tëb en teyëtax təkër!» Mbaŋ ebani bela bër xeta babi bën: bëjo këni yend bëjo këni hatëgund, ax mënd bana ang këni yambëra ak.



<sup>32</sup> Yesu gë bësëfan bën fëra këni polo në ikulun eni nacëtaxën.

<sup>33</sup> Ata bela bëranjëm wat kënebi ga këni ye, xwita kënebi. Do angol and ex yo bani xanirawënd eni ye olëngët, gogo nde ga ñatët këni.

<sup>34</sup> And bani šëpëtand gër ikulun aņ, Yesu wat këbi bela ga barëregu këni xali hi këni amëxwër atëm. Aņo xaýënan këņo xali gayik er hi bani ang opeý od gë axadac këm fo. Na sëyalira babi bebëranjëm xali nëkak.

<sup>35</sup> Ga kë xwëyar bësëfan bërëxëm bën sëka këno Yesu do re këni: «Asëyali, ro gër ed hi këne apuý ex do anëka wëdëk eñan eņ.

<sup>36</sup> Pelalëbi bela bën eni capërëra gër ocënga, ed bëñëpa el, do gër bëngol bënd ler ro eni yëcërax er këni yamb in.»

<sup>37</sup> Barikan mëņ yaka këbi: «Yëlinëbi wën dëņ er këni yamb in!» Yaka këno: «Ba mi ye mi yëcëgu mburu në batama okeme oki band kodí nde, mëni dëbaxën dek ako?»

<sup>38</sup> Ata wëka ko Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën? Yeyin en nangëgu!» And wëkaraw këni aņ, yaka këno: «Bamburu banjo do gë oxan oxi.»

<sup>39</sup> Aņo re ko enëbi pel bela bën dek eni ñëpara bëmëxwër bëmëxwër gër ondës ocëkët.

<sup>40</sup> Ata yëpara këni bëmëxwër bënd mar bela keme, bëņo ofëxw oco.

<sup>41</sup> Yesu ga wëd ko bamburu banjo baņ do gë oxan oxi ol, xeņa ko orën ol do šëkwa këņo Kaxanu. Ga xwët ko, hëbëndër ko bamburu baņ do yël këbi bësëfan bën eni cet. Bëte mondako fo

šet babi oxan ol xali šot këni bën dëk ang yëmb bani ak.

<sup>42</sup> Na yambëra këni xali wëd këni bën dëk.

<sup>43</sup> Ata bar këni bësëfan bën bakange epëxw gë baki bacaxaken band mburu ind bayëta bax ban do gë oxan ol.

<sup>44</sup> Bër lëba babi Yesu bën er ebani, bësöšan bën fo, owëli oco.

*End Yesu gër men eŋ*

<sup>45</sup> Ataŋ ga xucak eŋo, Yesu nëyali këbi bësëfan bërëxëm bën eni dëngwa gë ikuluŋ in ekeg ed anjer, gër Betësayida do mëŋ bayi ko na ebi pela bela bën.

<sup>46</sup> And fela këbi aŋ, ye ko yaŋ në etënd exo calex.

<sup>47</sup> Ga šëlak eňan eŋ, bësëfan bën fiat këni gë ikuluŋ in mërëxand ir anjer xarak ekeg elo bayiw baxo Yesu gër ebar.

<sup>48</sup> Wat këbi bësëfan bën ga šopa këbi ewac el gayik aped-fed gë ekoc etëm bani xasënd gë ikuluŋ in. Emëd ekarëk el, Yesu këbi sëfand do ko wëñënd yaŋ gër men ang gër ebar fo. Ga sëk këbi, yandi këŋo ebi cand.

<sup>49</sup> And wat këno ga ko wëñëta yaŋ gër men aŋ, bësëfan bën yëla këni mëne oňey ex, ax gi ex na mëŋ. Ata ses këni šor.

<sup>50</sup> Ga këno nëkon, bën dëk šëg këbi benjëw beŋ. Ataŋ yeyaneli këbi Yesu: «Kapinayin! Wëno ex, këren yëdara na.»

<sup>51</sup> And hi ko polo gër ikuluŋ aŋ, xucak ekoc el. Ata bësëfan bën dëk šaran babi endexëm eŋ.

<sup>52</sup> Gayikwa yoweŋ abi pëni bana ecarax end mburu eŋ: ga fod babi.

*End epakën ed bêsêxwëra gër ebar ed Genesaret eŋ*

<sup>53</sup> Ga xegëta këni anjer aŋ, ñat këni gër ebar ed Genesaret.

<sup>54</sup> And šëpëta këni gër ikuluŋ aŋ, bëla bën xwita këno ataŋ Yesu.

<sup>55</sup> Ata wãra këni enëbi mëlaraw bêsêxwëra bën monëbi gër banakaya bandebën. Motëfelira bano sëfelirand Yesu gand ed ko ye yo.

<sup>56</sup> Gër ed ko lil yo, hik ingol, hik angol atëm, hik ošënga, tar fëña in banëbi xwëtënd bêsêxwëra bën do bano xarand efi teb eni kwixwëta ndakan ambana and acud andexëm aŋ. Do dek bër baŋo xwixwëtand bën afak bani fakënd.

## 7

*End bapela band bëxarëk eŋ*

<sup>1</sup> Akey amat, Ofariseŋ do gë bêsälën yow bax gër Yesu ga xaniw këni gër Yerusalem.

<sup>2</sup> Ata wat kënebi bësëfan bërexëm bërëmar ga xoba këni gër eyambëran gë otaxan obuyaraxik, mëne ngëŋ nebarëxe.

<sup>3</sup> Xarak Ofariseŋ ok do gë Bêsëwif bën dek abani yambëra na nebarëxe šenene otaxan ok, ang rëp bax gër bapela band bëxarëk bërebën ak. <sup>4</sup> Angëmëne në akwëndaya and gër angol ye bani, and këni wãyi gër iciw aŋ din bani nebarand aye eni yambëraxën. Bëte mbaŋ e ebax bend akarëk bend bani fëbënd beŋ: eneb ed onëp, eneb ed ofeya el do gë ed bandun band yawale el.

<sup>5</sup> Ofarisenj ok gë bësâalen bën wëka këno Yesu: «Bësëfan bërey bën inewã këni liyaxënënd mon-dako, ga këni yambërand gë otaxan obuyaraxik, do ani tēfënd na ßapela ßand bëxarëk bërebi ßañ?»

<sup>6</sup> Ata Yesu yaka këbi: «Ata alaŵënel Esayi ðal re baxo mëne wën bëÿëñenax bër kë labayand hi kën. Ga ÿëgw ko wa:

“Bela bëjo gë etëÿ el fo këne fëbënd,  
Anjëlan andebën añ caw ñawëta ke;

<sup>7</sup> Asoro fo këni sorond cale indebën in,  
Osëyali orebën ol ßapela ßand bela fo ex<sup>☆</sup>.”»

<sup>8</sup> Ata re ko bëte Yesu: «Wën, kë yepënënd er re ko Kaxanu in do kën fëbënd ßapela ßand bela.

<sup>9</sup> Kën yepënënd apela and Kaxanu añ do kën fëbënd amërëwëra andewën.

<sup>10</sup> Ga re ko Moyis:

“Wëj ala an pëbëlëbi norix gë sorix,  
Ar këño xare yo nëm ba sëm ar edaŵ ex<sup>☆</sup>.”

<sup>11</sup> «Barikan wën këbi sëyalind bela bën: And ki xara ÿeÿ norix ba sorix añ, axor këy xor eyo pel mëne gë er ebax eyo ðëcaxën in “Korëbañ” ex, mëne ngëñ Kaxanu yël këyo.

<sup>12</sup> Ax gi ex na nde në end apela andewën año, bela bëranjëm anëbi ðëcand na bëxarëk bërebën bën?

<sup>13</sup> Ata mondako kën yepënënd eyeyan ed Kaxanu el gë apela and yerët kën gë andewën ðëñ. Bëte awata wata kën bëmenak bend ang eño ak.»

☆ 7:7 7.7 Esayi 29.13 ☆ 7:10 7.10 Andocane 20.12

14 Yesu w̃ac kêbi gašêxe bela bën. Ga sêka këno amëxwër atëm, re ko: «Wën dëk faxëtine de aye eñun pënixën.

15 Ýoweỹ ax gi ex na er kê lil gër ala do eño buyarën. Barikan er kê šanënd in këño buyarënënd.

16 Awa ar gë anëf kala, faxëtëlexo eño.»

17 And lil ko Yesu lëf gër iciw̃ añ, ga sebëgu kêbi fac amëxwër añ, bësëfan bërëxëm bën w̃ëka këno ebi paỹën apënëtal año.

18 Ata re ko: «Okò, wën bëte an gi ex na nde gë orenik? Añun pëni ex na nde mëne ýoweỹ ax gi ex na er kê lilënd gër ala do eño buyarën?

19 Er kê lilënd gër ala in gër acël kê řatënd, ax gi ex na gër emëkw. Do and kê hi gër acël añ, ex paỹërax gër apuỹ.» Ata gë eyeyan elo w̃asin babi Yesu mëne eyamb yamb ed ex yo awën w̃ënëk.

20 Er re baxo mëne er kê šanënd gër ala in këño buyarënënd.

21 Gër emëkw ed ala kê ýanand xali ex can: banjëlan bañëñenax bañ, gë eñac eñ, gë orek ol, gë edawër el;

22 gë orekar ol, gë añana and kodî añ, gë oxeỹ ol, gë njifa ind bela in, gë asëk alakirand fo in, gë oyakërax ol, gë ocir od Kaxanu ok, gë ndafënan in, do gë ofëñirëx ol.

23 Eyo gër emëkw kê ýanand beño dëk, do and kê šan añ eño buyarën ala an.

### *End asoxari aliyer eñ*

24 Ga xucak eño, Yesu ye ko gër ebar ed këni w̃acënd Tir. řat ko yir fo në iciw̃ ga xey këño

eni nangëra bela bën mëne mënj yowëk, barikan gogo nde ga nangëraw këni.

<sup>25</sup> Ga wël ko nëm ir endënaŵ end hi bax gë angoc añëjënax, yow ko lapaya ko gër osapar or Yesu.

<sup>26</sup> Asoxari ajo Agërek ebaxo do xaniw baxo gër Fenisi gand ebar ed Siri. Axara xara baŋo Yesu eŋo nēcët angoc añëjënax aŋ gër abiŵ.

<sup>27</sup> Yesu yaka këŋo: «Cënil pere eni med obaš ol. Ecemar ed këni yambënd obaš el ax ye ex na eyëbi dapën bëkwërëkwër.\*»

<sup>28</sup> Re ko asoxari an: «Eyo dal ex Axwën, barikan bëkwërëkwër bëŋ dila gër ed këni yambërand obaš këni wëdarand bëngacan bënd këni lapëtarand bëŋ.»

<sup>29</sup> Ata re ko bëte Yesu: «Awa në end eyeyan elo ayakali këmi yakali. Maŷil, angoc añëjënax aŋ anëka šan ko gër abix.»

<sup>30</sup> And wãŷi ko asoxari aŋ, sëkëx ko mëne angoc añëjënax aŋ anëka šan ko gër abiŵ, alaki fo alaki baxo gër angaw.

### *End apaxo eŋ*

<sup>31</sup> Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir, ko wãŷind ond gër ebar ed Galile oŋ na do ko xucand gër ed Sidon el. Bëŋa ir anjer in baxo sëfand gand bebët ir «Bangolepëxw.»

<sup>32</sup> Fed këni gë bela ga këno wëlanëgu apaxo, ar bax yeyanënd gë ojaŵ fo. Na xara këno eŋo ŋëmbe exo pakaxën.

---

\* **7:27 7.27** Bëšëwif bën ofaŋët banëbi wãcënd bër benëng becëxe bën.

<sup>33</sup> And nacët këŋo caw gër ed hi bani bela aŋ, Yesu ŝo ko banëf band apaxo baŋ, gë obasa odexëm ok, do wiŝ këŋo gë bato baŋ gër aniwĩ.

<sup>34</sup> And xeŋa ko orën aŋ, yën ko atëm, re ko: «Efata», mëne ngëŋ Dëmëtayayin.

<sup>35</sup> Ataŋ lëmëtayak banëf baŋ do lëkwëtarëk aniwĩ aŋ, apaxo aŋ yana ko ko yeyandërand ŝenene.

<sup>36</sup> Yesu xëŋa këbi eni cësinali endey eŋo. Barikan axëŋa yo axëŋa bela bëjo aŋo bani reyarand kaŝ-kaŝ.

<sup>37</sup> Mokuri xuri bax ang ŝaran babi xali bani rend mëne Yesu becaraxik fo ko rind. Banëf band bër bapaxo baŋ ko lëmëtënd, do baniwĩ band bamuma baŋ ko lëkwëtënd eni yeyandëraxën.

## 8

### *End eñëmbën ed mburu eŋ*

<sup>1</sup> Akey amat, bela bën ga barërëgu këni omëxwër otëm, xeta këno gaŝëxe Yesu. Ga wata ko mëne bela bëjo er yamb in ani cot bana, wac këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko:

<sup>2</sup> Nëkoyinëbi bela bëjo, dek ke xaŷënanënd elod bakey batas këne sëfarand, bari ani gi ex na gë eyamb yamb.

<sup>3</sup> And këmëni fela yambërarëxe aŋ, bon këni sorox gër fëña gayik bërëmar caw xaniw këni.

<sup>4</sup> Yaka këno bësëfan bën: «Mondake wa kënëbe lëbaye tëb ro?»

<sup>5</sup> Aŋo wëka këbi Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Yaka këni: «Banjongëbaki.»

<sup>6</sup> Fel këbi bela bën eni ñëpara gër ebar. Ga xana ko ko bamburu banjongëbaki ban, êkwa këno Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër an. Ata êet këno ala kala aton ðek ang ebani ak.

<sup>7</sup> Bëte bëngan ebaxëna, ga xana këbi Yesu, êkwa këno Kaxanu do re ko bëte enëbi cetëra bela bën.

<sup>8</sup> Na yambëra këni xali wëd këni. Bayitarak mburu in në bakange banjongëbaki.

<sup>9</sup> Bela bër lëba babi na yatijo bën er hi bani në owëli onax. Ata ga yambëra këni, Yesu fel këbi eni maÿira.

<sup>10</sup> Ataŋ mëŋ gë bësëfan bërexëm bën fëra këni gër ikuluŋ do kwël ye këni gër ebar ed Dalëmanuta.

### *End amatinali and gër orën eŋ*

<sup>11</sup> Akey amat, Ofariseŋ yow baxëna na eno mëkara Yesu. Ga ŷandi këbi eno bon, wëka këno ebi masin ecarax emat eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko.

<sup>12</sup> Ata yepandëra këno Yesu gër onden ondexëm ende bën eŋ, yën ko atëm do re ko: «Wën bela bëjo, inewã këne wëkaxënënd mun masin ecarax en nangaxën mëne gër orën xaniw këme? Dal in këmun felënd, ecarax an wat na.»

<sup>13</sup> And ñata ko eŋo an, Yesu baka ko polo gër ikuluŋ eni kegëtaxën anjer an gë bësëfan bërexëm bën.

### *End lewir ir Ofariseŋ eŋ*

<sup>14</sup> Bësëfan bën axwëya xwëya bani eni pena mburu in. Amat fo wëlali bani gër ikuluŋ.



15 Ata re ko Yesu: «Kwëÿëtayin lewir ir Ofarisenj in do gë lewir ir od Erod in\*.»

16 Ata ga wël këni eŋo, bësëfan bën këni yëland mëne ga bani gë mburu këm yeyanaxën baxo mondako Yesu.

17 Ga wata ko Yesu mëne mondako këni yëland, wëka këbi: «Ineŋa kën yë laxënënd mëne ga hi këne mburu këm yeyanaxën këme mondako? Xali gërëgako aŋun pëni ex na nde er re këme in? Wën ÿowëÿ an kaman ex na nde pere?»

18 Ata wën and mokem xem këŋun de ogaf ok. Gë bangës hi kën bari an watërand na, gë banëf hi kën, bari an wëlërand na.

19 An kwita ex na nde gë bamburu banjo lëba bamëni bela owëli oco? Do bacaxaken band bayëtara babi baŋ, bakange banjëgwe bar ban?» Yaka këno: «Bakange epëxw gë baki.»

20 Bëte an kwita ex na nde and lëba bamëni gë bamburu banjongëbaki bela owëli onax aŋ? Bakange banjëgwe fëxw baŋun bacaxaken band bayëtara babi baŋ? Yaka këno: «Bakange banjongëbaki.»

21 Ata re ko bëte Yesu: «Do wën xali gërëgako, ÿowëÿ an kaman ex na nde?»

### *End Yesu do gë ašiwëk ar gër Betësayida eŋ*

22 Yesu gë bësëfan bën ħat këni gër Betësayida. Wëlanëgu këno na ašiwëk do xara këno eŋo pakën.

---

\* **8:15 8.15** Yesu, ga yeyan ko mondako, er ŋandi baŋo ebi pëni mëne eni kwëÿëtand er wata bani Ofarisenj do gë od Erod in.

23 Ata Yesu lëk këŋo aŝiŵëk an gër ataxan do las këŋo xali ŝan këni ingol in. Ga xwëŝa këni, wiŝ këŋo gër bangës do fëd këŋo. And fëdët këŋo aŋ, wëka këŋo: «ÿeÿ nde këy watënd na?»

24 Ga xëwëta ko aŝiŵëk an, re ko: «Në ewat mëni bela bën ang batëx fo, bari ayexëra këni yexërand de.»

25 Yesu fëd këŋo gaŝëxe. And fedët këŋo aŋ, aŝiŵëk an fak ko ataŋ, do ko watërand ŝenene.

26 Yesu fel këŋo exo maÿi gër ndebën, kërexo baka na gër ingol.

### *End Piyer do gë Yesu eŋ*

27 Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye bax gër bëngol bënd ler gër Sesare ir Filip. Gër fëña, wëka këbi: «Gër onang or bela, wëno noÿo këni rend hi këme?»

28 Yaka këni: «Bela exëna bër kë rend wëj ex Ŝaŋ Batis; bëjo wëj ex alawënel Eli, do bëjo bëte wëj ex, alawënel ar Kaxanu abat, ang bëtëraw këni ak.»

29 «Do wën cëŋ, ine këne rend?» Yaka këŋo Piyer: «Wëj ex Afexën an.»

30 Ata Yesu xëŋa këbi xali mëne eŋo ala këreno pelëd na.

### *End ecës ed Yesu eŋ*

31 Ata amëd aŋo ÿana baxo Yesu këbi felënd bësëfan bën mëne, mëŋ Asëñiŵ ar ala an, mbaŋ ko soro. Bëxarëk bër Bëŝëwif bën, gë bëŝadaxan bëlëngw bën do gë bëŝalen bën aŝus këno ŝus xali eno dëxw gër ecës. Barikan gë akey atasën aŋ, exo kani gër ecës.

<sup>32</sup> Kerët felëra babi bësëfan bën beŋo. Ata Piyer ga nacët kënjo kënjo rexërand.

<sup>33</sup> Barikan Yesu ga nêkona ko gand bësëfan bërëxëm, xeŷan kënjo Piyer: «Nacëtaxële fa Sindan, anjêlan andey aŋo and bêla fo ex, ax gi ex na and Kaxanu!»

<sup>34</sup> Ata and w̄ac këbi amëxwër do gë bësëfan bërëxëm aŋ, re ko: «Ar ŷandi kënjo exe tëf an tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo awëlëk ar exo toro mbaŋ nê end oŷac oram exe tëfaxën.

<sup>35</sup> Ar kë xwël aniyān andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin aniyān andexëm nê end oŷac oram do nê end Atëfëtan an, afexën ko fexën.

<sup>36</sup> Ineŷa kënjo feca ar kë šotëra dëk bebër hik gër ngwën ro bën xarak axo pexën ex na enjêw endexëm eŋ?

<sup>37</sup> Do gë ineŷa ko nêmb ala an enjêw endexëm eŋ?

<sup>38</sup> Ar kënjo šëfënan yo endam, do gë end eyeyan edam eŋ, mërëxand ir anjex and kë rind orekar do and bëwëndëran aŋo, wëno Asëniw̄ ar ala an bête ašëfënan ke šëfënan endexëm eŋ yatir këme bakaw gë enjaran end Faba eŋ do gë omeleka omënëk ok.»

## 9

<sup>1</sup> Ata re ko bête Yesu: «Dal in këmun felënd, ang xwëšara kën ro ako, bërëmar ani cës na watërëxe owun or Kaxanu ol ga yowëk gë panga itëm.»

*End enjaran end Yesu eŋ*

<sup>2</sup> Ga xucak bakey banjongamat, Yesu wãac këbi Piyer gë Êak do gë Êañ eno ðañëta yañ në etënd ecakax. Ga ñat këni, owati or eman end Yesu ol nëngwëtak gë ogës odebën.

<sup>3</sup> Wëdëk banjëm bandexëm banj kë ýegënd jing-jing do fešek nëmëc ang ko xorëdoxo ala exo peşën anjëm gër ebar ro ak.

<sup>4</sup> Ata bësëfan bësas bën wat kënëbi pëlët Eli gë Moyis ga këni xanar gë Yesu.

<sup>5</sup> Piyer ga fab këño Yesu, re ko: «Asëyali, ðon yedox ene bayiye ro! Dine ðaner ðatas: amat andey, amat and Moyis do año and Eli.»

<sup>6</sup> Piyer abaxo nangënd na er ko rend in, gayikwa anjiý añ lëk babi xali xurik mëñ do gë ðoşandañ.

<sup>7</sup> Año fedawëk añar do lab këbi kwëc. Wëlik oniñ ga kë re: «Awa ajo ex ðe Asëñiñwën, ar pëlöt gër yomb iram an, ðaxëtindëno.»

<sup>8</sup> Atañ bësëfan bësas bën nëkonara këni jey, wat këno Yesu gabat.

<sup>9</sup> Ga këni êëla etënd el, Yesu xëña këbi mëne ala këreno pelëf na er watëgu këni in xali mëñ Asëñiñ ar ala an exo kani gër ecës.

<sup>10</sup> Ga xwëtaya këni gër owëkw eyeyan elo, këni wëkarënd bën bësas er wacayak ekani ed gër ecës in.

<sup>11</sup> Ga xucak eño, bësëfan bën wëka këno Yesu: «Inecëñ këni rend bëshalen bën mëne afo exo yow pere Eli ðamana exo yowaxënëgu afexën an?»

<sup>12</sup> Yesu yaka këbi: «Eyo Eli ayow ko yow exo kanindëra ðeyñ ðek. Ax gi ex na nde aýëgw ýëgw këni bëte mëne wëno Asëñiñ ar ala an, aşus

këne şus bela bën do ene torondëra mban? Ine yëla kën wën?

<sup>13</sup> Gërëgako, nanging mëne Eli anëka yow ko, barikan ang yëgw këni endexëm ak, wëlaya këno ang yandi këbi ak.»

*End lëmëta ind gë angoc añëñënax eñ*

<sup>14</sup> And baka këni Yesu, gë Piyer, gë Şak do gë Şaņ gër ed ebani bësëfan bësëxe aņ, sëk kënëbi amëxwër atëm and bela ga xeta kënëbi do wat kënëbi bëte bësälén ga këni şampëre gë bën.

<sup>15</sup> Bela bën ga wat këno Yesu, şaran këbi bën dek do këni xaşërënd endexëm eñ eno cëma.

<sup>16</sup> Ata Yesu wëka këbi bësëfan bër şëni baņo bën: «End inewä kën şampërend gë bëjo?»

<sup>17</sup> Yakaw ko gër amëxwër asoşan abat: «E Asëyali, lëmëta iram in wëlanëgu këmi. Gë angoc añëñënax and kë xanënd oniŵ lapar këni.

<sup>18</sup> Gër ed ex yo këņo rebënd do exo řatëndërend oýënga oņ, gë ocupërëşup ok gër etëy xali, exo řaỹ cemeņ. Axara xara këmëni bësëfan bërey bën eno necët angoc añëñënax aņ, bari ano kor ex na.»

<sup>19</sup> Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oņëpëgënan hi kën de. Xali niye fa këme bayi gë wën? Xali niye fa këmun buņan? Mëlanëgune tan lëmëta in!» Ata wëlanëgu këno.

<sup>20</sup> And fabër këni gë Yesu aņ, angoc añëñënax aņ yëngëndëra këņo lëmëta ijo. Wëc ko gër ebar do ko xënëcëtarand gë ocupërëşup ok gër etëy.

<sup>21</sup> Na ex Yesu wëka këņo sëm ir lëmëta: «Elod niye ko hind mondako?» Yaka ko: «Elod imeja.

<sup>22</sup> Eņo daŵaxën, angoc añëņënax aņ alap këņo lapënd: baņo gër xodux, baņo gër men. Barikan wěj angëmëne ýeý xor këy na, këla kaýënanëlexi wa, këla dëcalëbo! Kaýënanëlexi biyi!»

<sup>23</sup> Yaka këņo Yesu: «Re këy angëmëne ýeý xor këy... Gër ar xwëta ke wëno an, beý đek wëndëk.»

<sup>24</sup> Ataņ xaka ko sëm ir itox: «Wëno axwëta xwëta këmi. Maraw eye dëca wëno ar gë oņëpëgënan ajo!»

<sup>25</sup> Yesu wat këbi bela bën ga këni ŵararaw bura-bura endexëm eņ. Xeýan këņo angoc aņ: «Wěj angoc añëņënax and kë xanënd oniŵ, canël gër lëmëta ijo ga re këme! Bët din kërey bakaw na.»

<sup>26</sup> Angoc añëņënax ĩerëndëra këņo, ýëngëndëra këņo xali lëmëta iņ do kwël šan ko. Ata lëmëta iņ, šet gër ebar, laki ko ang ašësëk fo. Bëranjëm bax rend mëne anëka xoti ko.

<sup>27</sup> Barikan Yesu lëk këņo gër ataxan. Ga xanin këņo kwengweremët, itox iņ xwëša ko ceg.

<sup>28</sup> And ŵayı këni Yesu gë bësëfan bën gër iciŵ aņ, ŵëkax këno: «Inecëņ sëkwanaxën këmi monëcët angoc añëņënax aņo?»

<sup>29</sup> Yesu yaka këbi: «Angoc añëņënax andako rako aņ gë cale fo ko šanënd!»

<sup>30</sup> Ga xani këni na gër hi ebani, Yesu gë bësëfan bën ye këni cangët ebar ed Galile el. Axey xey baņo eni nang bela bën gër ed hi ko.

<sup>31</sup> Bësëfan bërexëm bën babi sëyalirand do babi felënd mëne mëņ Asëñiŵ ar ala an asëra

këno sëra do eno dfaŵ. Barikan yatir akey atasën axani ko xani gër ecës.

<sup>32</sup> Ayëda bani yëdand Bësëfan bën eno mëka ba ine ex ekani ed gër ecës. Ababi fëni na ine ex eyeyan elo.

### *End asëfan alëngw enj*

<sup>33</sup> Yesu gë bësëfan bën ĥat këni gër Kafarënewum. And hi këni lëf gër iciŵ aŋ, wëka këbi: «End inewā ban šampërewënd gër fëña?»

<sup>34</sup> Šësina këni yem gayik gër fëña end ba noŷo hik asëfan alëngw an bani xanarëgund.

<sup>35</sup> And ŷëpa ko aŋ, Yesu re ko: «Angëmëne ala eŋo ŷandi exo gi alëngw gër enga endam, gilexo abemban ar dëk. Gilexo bëte ariyenin ar bela dëk!»

<sup>36</sup> Ata Yesu felaw këno itox, xwët këno mërëxand, re ko:

<sup>37</sup> «Ar këno lëkaya yo itox indako rako në end oŵac oram, wëno dëŋ lëkaya ke. Ar ke lëkaya an, anëka lëkaya këno bëte ar lawënëgu ke an, ax gi ex na wëno fo lëkaye ke.»

<sup>38</sup> Ga xucak eŋo, asëfan ar bano wăcënd Šaŋ an fel këno Yesu: «Asëyali, biyi ar këbi nęcëtënd bëyël gër bëla watëgu këmo, xarak axo gi ex na ar enga endëfi.»

<sup>39</sup> Yaka këno Yesu: «Ar kë rind ecarax gë oŵac oram an, wën këreno cëban na gayik ala ax kor na exo di mondako bëte exo cena exe yeyanan eñëŋëanax.

<sup>40</sup> Ar abo koŷër ex na an, arebi ex.

<sup>41</sup> Ar këñun rëmbën yo men gayik bër Kërisët hi kën an, ðal in këmun felënd, așot ko șot amașen andexëm añ.»

### *End beñëñanax eñ*

<sup>42</sup> «Barikan ar këño lënan eñëñanax abat gër bër wãak endam ado ex gi itox, er fecã doño eno dëxën angaỹ añoxixën and eyamb, do eno ðap gër anjer eño noỹilexën.

<sup>43</sup> Angëmëne ataxan andey añ ki lënanënd eñëñanax eñ, kacal ñot ey ðap! Pecanëlexi ey ðil gër aniyã and din gë ataxan amat gë exi bayi tak baki do ey ñat gër xodux or ax ðomind na.

<sup>44</sup> [Fën oỹën ol ani cësënd na, bête xodux ol ax ðomind na.]

<sup>45</sup> Angëmëne sãpar irey in ki lënanënd eñëñanax eñ, kacal ñot ey ðap! Pecanëlexi ey ðil gër aniyã and din gë sãpar íbat, gë exi bayi tak oxi do Kaxanu exi ðap gër xodux or ax ðomind na.

<sup>46</sup> [Fën oỹën ol ani cësënd na, bête xodux ol ax ðomind na].

<sup>47</sup> Angëmëne angës andey añ ki lënanënd eñëñanax eñ, nongoloyëtël ey ðap! Pecanëlexi ey ðil gër owun or Kaxanu gë angës amat, gë exi bayi tak baki do Kaxanu exi ðap gër xodux ax ðomind na

<sup>48</sup> [Fën oỹën ol ani cësënd na, bête xodux ol ax ðomind na].

<sup>49</sup> Gayikwa ala ar ex yo ang ongal fo ko sëk gë xodux ol.

<sup>50</sup> Ongal oñ er șenene ex, barikan and kë xac añ, mondake kë yëw gașëxe? Nëwël ex ola



orewën ol ang ongal fo en cotaxën aketëxeta aŋ  
gë bela bësëxe bën.

## 10

### *End ecapër ed eñër eŋ*

<sup>1</sup> Yesu ga xani ko na, ko yend ond gër ebar ed Yude oŋ, ekeg Yurëdeŋ in. Ata barërëgu këni gašëxe bela bën, bamëxwër bamëxwër, do xeta këno. Do mëŋ ang wër baŋo ak, këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ.

<sup>2</sup> Ata Ofariseŋ ok ŷandi këbi eno di atëy. Ga sëka këno, wëka këno: «Aŷap nde ŷapëk asošan eŋo pela alindaŵ?»

<sup>3</sup> Yesu yaka këbi: «Ineŵa fel këŋun Moyis?»

<sup>4</sup> Re këni: «Moyis ga re ko mëne icën iŋ ñëgwënëleŋo alindaŵ kayëta ir acapëra eŋo pelaxën.»

<sup>5</sup> Aŋo re ko Yesu: «Në end emëš endewën eŋ, ŷëgwëanaxën këŋun apela aŋo.

<sup>6</sup> Barikan and ŷanak ngwën aŋ, and bay këbi Kaxanu bela aŋ, er ri babi asošan an gë asoxari an.

<sup>7</sup> Mëŋ ex asošan an afo ebi ŋawëta nëm gë sëm, do eni bar gë alindaŵ.

<sup>8</sup> Bën bëxi bër ŷërërëk bën eni gi eman emat, ani bo na gaf gë gaf.

<sup>9</sup> Mëŋ ex, Kaxanu and këbi bar eñër asošan gë asoxari aŋ, ax ñap ex na ala ebi capëreli.»

<sup>10</sup> And baka këni gër iciŵ aŋ, bësëfan bën wëka këno Yesu ebi paŷën endey eŋo.

11 Ata re ko: «Asoşan ar këŋo fela yo alindaw̃ do eŋo ñër asoxari ašëxe, në emenan eŋo asoxari aŋanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.

12 Bëte angëmëne asoxari eni capër gë icën indexëm in do exo ye eŋo ñërëx asoşan ašëxe, në emenan eŋo asoşan aŋanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.»

### *End Yesu do gë obaš eŋ*

13 Bela w̃ëlaw babi na obaš gër Yesu ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan bësëfan bën xeŷëanaxën këñëbi.

14 Ata xoŷ ko Yesu ga wat eŋo. Wac këbi bësëfan bën, re ko: «Tëbinëbi obaš ol eni yow gër ndam, kërenëbi pëng na gayik bër hik ang obaš ak bën xwënëk owun or Kaxanu ol.

15 Dal in këmun felënd, ar ax ma ex na owun or Kaxanu ol ang itox fo an, axo dël na gër owun olo.»

16 Ata Yesu ga w̃ëgara këbi na obaš olo, şalendëra këbi mokwëtan otaxan ok.

### *End ar gë napul eŋ*

17 Ata ga ko ye Yesu, asoşan abat sëf këŋo gë ongër fo, lapaya ko mopoxi gër osapar orexëm do w̃ëka këŋo: «Asëyali ar şenene, pelële ine ŷapëk me dind me cotaxën anıyan and din aŋ?»

18 Yesu yaka këŋo: «Ineŵa këye w̃acaxënënd ar şenene? Kaxanu gabat ex ar şenene an, ala ar şenene ax gi ex na.

19 Ax gi ex na nde anang nang këy bapela baŋ: “Këreyo daw̃ na ala, kërey dina orekar ol, kërey deka na, këreyo nëgwëşan na ala, bëte këreyo menan na ala, pëbëlëbi norix gë sorix?”»

20 Yaka ko ala ajo: «Asëyali, elod icambenjar sëf këme ßapela ßaño ðek.»

21 Ata ga nëkon këño, Yesu xëbënan këño end ala ajo eñ. Fel këño: «Emat ßayi ki. Yel ey pan ðek acota andey añ eyëbi yëlëra kodî in bëxaÿënaxik, ata këy şot napul isëm yañ gër orën. And këy ri ko mondako añ, yowëd ey gi asëfan aram.»

22 Barikan ala ajo ga wël ko eyeyan elo, yëñënin ko dëxas in do kwël ye ko gë oxoÿ fo gayik ar gë napul isëm ebaxo.

23 Yesu ga nëkon këbi jey ßela bën, fel këbi bësefan bërexëm bën: «Awa bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.»

24 Ata bësefan bën wëlandëra këbi ga wël këni eyeyan elo. Baş ko bëte Yesu: «Obaş oram, ata bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.»

25 Gelemba saxëk exo kuca gër imëd ind icëkwër gë exo dîl ar gë napul an gër owun or Kaxanu.»

26 Ga wël këni bëte eño, bësefan bën wëlandëra bëte këbi kaş kaş do këni wëkarënd: «Do noÿo ngwa kë xor exo pex?»

27 Yesu ga nëkon këbi gaşëxe, yaka ko: «Gër Kaxanu ðek wëndëk, ßari gër wën ßela ax mënd ex na.»

28 Año re ko Piyer: «Nëkodî ßiyi ga sebëraw këmi ako ðek sëfaxën këmi wëj.»

29 Yesu yaka këño: «Dal in këmun felënd, ar këbi sebëgu gër iciwî, nëm gë sëm, gë bobinëm gë obaş orexëm do gë ocënga odexëm në end oÿac oram, do në end Atëfëtan andam eñ, gë tëker ak axo kaÿën na.»

<sup>30</sup> Ata gërëgako dëŋ ko šot bakëlëbëd keme: Bëciw̃, gë bëmaÿe bëtošan, gë bëmaÿe bëtoxari, gë onëma odanjëm, gë obaš, gë ocënga, do gë toro, bëte ecan ecan, ex tëndaw aniyand in an.

<sup>31</sup> Bëlëngw bëranjëm kë hi bemban do bemban bëranjëm kë hi bëlëngw.»

### *End ecës ed Yesu eŋ*

<sup>32</sup> Ond yaŋ gër Yerusalem oŋ bani yend do Yesu lëngw bax fëña in. Bësëfan bën dëk yëbu babi. Bela bër babi sëfand bën bëte ayëdara yëdara bani. Ata Yesu w̃ac këbi eno tëka gašëxe bësëfan epëxw gë bëxi bën ebi nangën er këŋo ŋatënëgund in.

<sup>33</sup> Re ko: «Awa nëkod ga këne yende yaŋ gër Yerusalem. Ala ke lëxwëx na wëno Asëñiw̃ ar ala an gër otaxan od bëšadaxan bëlëngw do gër od bëšalen. And këne xiti do ebi ketan ene d̃aw̃ an, ene dëxw gër otaxan od bër benëng becëxe.

<sup>34</sup> Bër benëng becëxe bëjo, ke lësëra, ke sëpandëra, ke šewëra d̃amana ene d̃aw̃axën. Barikan, and kë xuca bakey batas an axani këme xani gër ecës.»

### *End okar od Šak do gë Šaŋ eŋ*

<sup>35</sup> Šak gë Šaŋ, bosëñiw̃ bor Sebede, ga sëka këno Yesu, re këni: «Asëyali, aŋandi ŋandi këbo biyi eyëbo yël er këmi xara in.»

<sup>36</sup> Re ko: «Inew̃a ŋandi këŋun?»

<sup>37</sup> Yaka këno: «Yëlëlēbo mi ketëna: abat gand liw̃, ajo gand šame and këy yëpa gë enjaran eŋ gër owun orey an.»

<sup>38</sup> Ata re ko Yesu: «Wën an nang ex na er kën xarand in. Axor nde kën xor en ceb akalama and toro and këme şeb aŋ? Bëte ayëxw nde kën yëxw enun buyi ang këne buyi ak?» Yaka këno: «Axor këmi xor.»

<sup>39</sup> Re ko bëtë Yesu: «Dal ex aşeb kën şeb akalama and këme şeb aŋ, bëtë abuyi kënun buyi ang këne buyi ak.

<sup>40</sup> Barikan end ene ketëna abat gand liw ajo gand şame eŋ, ax gi ex na wëno këŋun yël. Kaxanu, bër yap këbi bën wëxëtan këbi bañëpara baŋo.»

<sup>41</sup> Ga wël këni eŋo bësëfan epëxw bën, xoÿën kënebi Şak gë Şaŋ.

<sup>42</sup> Yesu, wac këbi bën dek re ko: «Anang nang kën mëne bëlëngw bër benëŋ becëxe bën awun këni wunënd gë mbëña gër bela bër gër owar orebën, do bësëm bën awasin kënebi wasinënd or gapak orebën ol.

<sup>43</sup> Bari wën këren dind na mondako gër enga endewën. Ar yandi këŋo exo gi ar gapak gër enga endewën an, malexo exo gi ariyenin arewën.

<sup>44</sup> Bëte ar yandi këŋo exo gi alëngw an, gilexo xadëp ir bela dek.

<sup>45</sup> Gayikwa wëno Asëniw ar ala an er yow këme mun diyenin do me meď aniyän andam aŋ ang acosa and këni fexaxën bela bëranjëm fo, ame yow ex na ene diyenin.»

### *End Yesu do gë aşiwëk eŋ*

<sup>46</sup> Yesu gë bësëfan bën fiat këni gër Yeriko. Ga këni xuca angol aŋ, bela bëranjëm kënebi sëfand bura-bura. Aşiwëk ar këno wacënd Barëtime,

asëñiŵ ar Time, ýëpa baxëna ler gër fëña do ko xararand.

<sup>47</sup> Ata wël ko mëne Yesu Ibënasaret ñatëguk. Na ýana ko ko xeýënd: «Yesu, Yesu, Asëñiŵ ar Dafid, kaýënanëlexi wa wëno!»

<sup>48</sup> Ata bela bëranjëm këno xeýënaxënënd: «Wëji, cësinal fa!» Barikan aňo baš ko okeý oň: «Asëñiŵ ar Dafid, Asëñiŵ ar Dafid, kaýënanëlexi wëno!»

<sup>49</sup> Ata xwëša ko Yesu, re ko: «Macëguno tan!» Ga këno wac, këni rend: «Kapinal ey kani, në emac exi.»

<sup>50</sup> Ata xani ko xwiriš, lap ko gër ebar acud atëm aň do wël ko gand Yesu.

<sup>51</sup> Ata re ko Yesu: «Ineŵa ýandi ki mi din?» Yaka këňo: «Asëyali, me ciwëta ýandi ke!»

<sup>52</sup> Ata re ko Yesu: «Awa ga xwëta këye ako, ciwëtal!» Ataň watëra ko šenene do sëf këňo kwël Yesu gër fëña.

## 11

### *End Yesu gër Yerusalem eň*

<sup>1</sup> Yesu gë bësëfan bërexëm bën ñat këni gër Betëfage do gër Betani, bëngol bënd ler gër Yerusalem bëň, ler gër etënd ed gë bañarëka. Ata Yesu ga këbi lawën bësëfan bëxi, ko rend:

<sup>2</sup> «Yeyin gër ingol ind gër lëngw, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aňo ñëpaxën ex na. Pëtëguno ene mëlanëgu.

<sup>3</sup> Angëmëne ala wëka këňun ba ine këno fëtaxënënd, yakayidën mëne Axwën an ýandi këňo. Ataň këňo sebëtëgu.»

4 Ga ye këni bësëfan bëxi bën, sêk këno ipali in ga xap këno beç gër fëña, ler në ebët ed iciw. Ata fët këno.

5 Bër hi bax na bën re këni: «Xey wën, ine kën rind? Ineña fëtaxën këno ipali in?»

6 Ata yaka këni ang re baxo Yesu ak, sebën kënebi wëla këno.

7 And hateli këno gër Yesu an, labëra këni engoÿ end ipali en gë banjëm bandefën ban exo nëpaxën Yesu.

8 Bëte bëranjëm rendëra këni tar fëña in: banjëm, do gë opat od fongëtëraw bani gër apuÿ.

9 Ata xeta këno Yesu: bëjo gand lëngw, bëjo gand emban. Ga këni ye, këni xeyënd sôr:

«Hosana! Betalexo gë oÿac or Axwën ol!

Betalexo ar kë yowënd an.

10 Betalex owun or kë yowënd ol,

owun or axarëk arebi Dafid ol.

Hosana! Awa wëlilex de eno xali yan gër orën!»

11 Ga hat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw and Kaxanu. And nëkondëra ko dek na an, sëfër këni gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ond gër Betani on. Anëka xwëyar bax amëd an.

### *End andan en*

12 Ga xeyëk, Yesu fëdar këni eno en. Ga xani këni na gër Betani eni baka gër Yerusalem.

13 Wat ko caw andan ga nëtëk aye. Sapa ko ngwa exo nang ba arëw rëwëk. Ga hat ko, sêk ko tudëñ opat fo gayik ax nat bana nand kë rëwënd ondan na.

14 Ata re ko: «Bëtëdin ala ax kwëca na exo yamb odëwërëwen oday.» Wël këno bësëfan bën.

15 Yesu gë bësëfan bën fiat këni gër Yerusalem, lëf gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Ata ýana ko këbi w̃ayënd bër bax fandërand bën do gë bër bax yëcërand na bën. Ýamëra ko bëkwëtaya bënd bënëmb bër kodî bëŋ do gë bañëpara band bëfan bër olëxwëte baŋ.

16 Ala abano seb na exo mëlarand ýeỹ na gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu.

17 And babi sëyalind aŋ ko rend: «Wën an pën ex na nde er re ko Kaxanu in mëne Aciw̃ and cale and benëng bënd bela ðek ex? Do wën nëngwët kën emaýi ed bërek.»

18 Ga wël këno, bësadaxan bëlëngw bën do gë bësälén bën, këni şaland osit or eno ðawaxën. Barikan amëxwër aŋ bani yëdand gayik bela bën ðek gër owëkw babi lëkënd osëyali or Yesu ol.

19 And xwëyarëk aŋ, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën şan këni angol and Yerusalem aŋ.

20 Ga këni bakaw gëbër, bësëfan bën wat këni andan aŋ ga ðayëk ðek gë odëmbët ak.

21 Ata ga xwita ko Piyer er xuca bax në ganëka in, re ko: «Asëyali, nëkoda andan and xare këy ganëka aŋ, ðek ðayëk.»

22 Yaka ko Yesu: «Kwëtayino Kaxanu!

23 Dal in këmun felënd, ar xwëta këŋo Kaxanu an axor ko xor eŋo pel etënd elo: “Bedital ro ey ðapayax gër anjer.” Er re ko in ahi kë hi angëmëne aŋo nëpëgënan ex na gër emëkw edexëm.



24 Mëñ këmum felaxënënd mëne ðek er kën xara yo gër cale, kwëtayin mëne anëka şot kën. Ata ko ri Kaxanu ang xara këno ak.

25 Barikan and kën xani cale añ do en kwita ala fenan këno na oxoŷ, tebanino eñun tebanaxën Sorix irewën ir ex yañ gër orën wën bëte bamena bandewën bañ.

26 [Sorix irewën ir ex gër yañ orën añun teban na ðe bamena bandewën bañ, angëmene wën anëbi tebanënd na bela bën.»]

### *End or gapak or Yesu eñ*

27 Yesu gë bësëfan bën bakaw këni gaşëxe gër Yerusalem, gër yangana ir Aciw̄ and Kaxanu. Yesu ga ko nekondëra lëf, ñatëgu këni na bësadaxan bëlëngw bën, gë bësälën bën do gë bëxarëk bër Bësëwif bën.

28 Ata wëka këno: «Kërëş wëj gë or gapak or fe këyëbi wäyaxënd bela bën ro? Noŷo wa yël ki or gapak or ey dixënënd mondako olo?»

29 Yesu yaka këbi: «Emat fo këmum wëka wën bëte. Yakayine ata këmum fel gë or gapak or fe rixën këme eño.

30 Xobuyi or babi buyind bela Şaň Batis ol, noŷo wa lawënëgu baño? Orën ol nde ba bela bën nde? Yakayine ðe!»

31 Ata bën këni nekënekärënd: «And këne yakaye mëne orën ol lawënëgu baño, ata exo de ine bayik biyi ane kwëta exe na end Şaň Batis eñ?

32 Bëte and këne yakaye mëne bela bën lawënëgu baño, amëxwër añ...» Ga banëbi yëdand bela bën rexën bani mondako gayik bën

dek w̃a bax mēne Šaŋ Batis alaw̃ēnel ar Kaxanu ebaxo.

<sup>33</sup> Ata yaka këno: «Biyi ami nang ex na.» Aŋo re ko Yesu: «Wēno bēte amun pel na ba gē or gapak or fe këme rixēnēnd beŋo.»

## 12

### *End apēnētal and bēŷan bēxeyax eŋ*

<sup>1</sup> Ga xucak eŋo, Yesu ga këbi sēyali gē bapēnētal bēlēngw bēr Bēšēwif bēn, ko rend: «Mondako ri baxo ala ar gē andēda and reseŋ. Ga xece in jey andēda and reseŋ aŋ, nac ko gēr aparēfac ambēxw and eni karaxēnēnd omen od reseŋ ok do ri ko bēte egaw̃ ed ošēn. And sebēnan këbi bēŷan eni cetērēnd gē mēŋ reseŋ in and kē sēg aŋ, ye ko kwēl d̃amana angol and caw.

<sup>2</sup> Amēd and kē sēgēdērand reseŋ aŋ, law̃ēnēgu këŋo ariyenin abat gēr bēŷan bējo eno yēl ošet orexēm ol gēr er rēw̃ bax gēr andēda and reseŋ.

<sup>3</sup> Barikan ga sēra këno bēŷan bēn, šēwēra këno xali do šēŋēta këno taxan.

<sup>4</sup> Law̃ēnēgu këŋo ariyenin axinēm. Sam ga ŋatēgu ko, fēmēra këno, širēra këno gē otebēn sebēn kēm. Ga w̃aỹ këno, baka ko bēte taxan.

<sup>5</sup> Law̃ēnēgu këŋo bēte asasēn, law̃ këno. Mondako bētēraw bani bēriyenin bēranjēm. Barikan, bēŷan bēn rixēra kēnēbi: bējo axēm xali exo tēkwaya; bējo bēte alaw̃ momonaw̃.

<sup>6</sup> Asēñiw̃ arexēm ar pēlot gēr yomb irexēm an fo bayi baŋo Axwēn andēda an. Ata law̃ēn këŋo ngwa ga yēla ko mēne bēŷan bēn afēb këno fēb.

<sup>7</sup> Barikan, caw fo bayiw baxo ga watëgu këno. Ga wãcër këni, re ko abat: “Yo ajo ex ngëñ ar kë bëteli andëða an. Daŵënëñone ebo bayixën andëng añ.”

<sup>8</sup> Bëñan bën ga sëra këno na, laŵ këno, do lap këni eman eñ wëgërëxe yabët kece ir andëða and reseñ in.

<sup>9</sup> «Awa mondake yëla kën ko ri axwën andëða and reseñ an? Ax gi ex na nde ata ko yow ebi ðaŵëra bëñan bëjo do andëða and reseñ añ ebi tebënan bësëxen?»

<sup>10</sup> Wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek: “Ekaÿ ed şus bani bëbay el bakan këni xali ri këni ekëla ed aciŵ el✧.”

<sup>11</sup> Gër Axwën xaniwëk eño do gër ðangës bandebi eşaraxik ex.»

<sup>12</sup> Ata ga wël këni eño, bëlëngw bër Bësëwif bën këni şaland eno tëra Yesu ga fëni këbi mëne bën bafi rend gë apënëtal año. Barikan ga yëda kënëbi amëxwër añ seb këno na, do kwël şapër këni.

### *End şagale eñ*

<sup>13</sup> Ga xucak eño, bëlëngw bër Bësëwif bën laŵën kënëbi Ofariseñ do gë od Erod eni tÿyi eno yifa Yesu exo yeyan er këno cëndënañ.

<sup>14</sup> Ga ðat këni, re këni: «Asëyali, anang nang këmi mëne wëj ar ðal hi këy. Şenene fo këyëbi sëyalind bela bën end Kaxanu eñ. Wëj ala ayo yëdand na, ay nëkonënd na noño ki ðaxëtënd. Awa gërëgako, pelëläbo ngwa ba

✧ **12:10 12.10** Calemoñëw 118.22, 23

aÿap nde ÿapëk šagale ir Sesar in. Mi medënd nde ba mi teb emed el nde?»

<sup>15</sup> Ga wata ko Yesu mène bëÿëŋënax bër kë labayand hi këni, yaka këbi: «Ineŵa kën šaland ene cëndën? Mëlanëgune tan atama and kodî me nëkon.»

<sup>16</sup> Fëxwën këno atama amat. Ga xana ko, Yesu wëka këbi amëxwër aŋ: «Dëxas ir noÿo wa ex gër atama aŋo?» Yaka këni: «Ir Sesar.» «Do oŵac ol cëŋ?» Yaka këni bëte: «Orexëm ex!»

<sup>17</sup> Aŋo re ko: «Mašino Sesar er xwën ko in do Kaxanu erexëm in.» Ata ang yaka baxo ak, Ofariseŋ ok do gë od Erod šarandëra këbi xali.

### *End ekani ed gër ecës eŋ*

<sup>18</sup> Ata ñatëgu këni Bëšëwif bër kënebi wacënd Osaduseŋ. Bën bax rend mène ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ga sëka këno Yesu, re këni:

<sup>19</sup> «Asëyali, faxëtël apela and ÿëgwën këbo Moyis aŋ: “Asošan ar këno sebëta alindaŵ gë itox këm an, abinëm dëngileŋo asoxari an eno cotënaxën obaš ar šësëk an<sup>☆</sup>.”

<sup>20</sup> Xarak, ocambenjar ocongoki ebaxëna aminëmëra. Iŷanar in ÿër ko, šës ko. Sebëta këno alindaŵ obaš këm.

<sup>21</sup> Ata šambenjar ixinëm in bëteli këno asoxari an. Mëŋ bëte šës ko. Sebëta këno obaš këm. Mondako fo bax end šambenjar isasën eŋ.

<sup>22</sup> Šësëra këni bën bëcongëbëxi bën dëk xali gabatak aŋo cotën ex na obaš asoxari ajo. Ata asoxari an šës ko mëŋ bëte.

☆ **12:19 12.19** Acariyakinëm 25.5-10

<sup>23</sup> Awa yatir ekani ed bëshësëk cëŋ, alindaŵ ar noŷo ŵa ko hi asoxari ajo gayikako ocambenjar ocongoki oko aŷër ŷër bano?»

<sup>24</sup> Ata yaka këbi Yesu: «Ado wën, edif ed lif kën el nde. Aŋun pën ex na nde er rek Oñëgw Omënëk in. Bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in?»

<sup>25</sup> Enimin, amëd and këni xanira bela gër ecës aŋ, eñër ax bo na. Asoŝan aŋo cala na asoxari, bëte asoxari aŋo ñandi na asoŝan. Er këni hi bela bën ang omeleka od yaŋ gër orën fo.

<sup>26</sup> End mëne bëshësëk bën axani këni xanind gër ecës eŋ, wën an pën ex na nde gër akayëta and ŷëgw ko Moyis er fel baŋo Kaxanu yatir ŝanayaxën baŋo gër acëc and gë xodux in? Ax gi ex na nde mondako re baxo: “Wëno ex Kaxanu ar yata këbi Abëraxam, Isak do gë Yakob an.”

<sup>27</sup> Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, mëŋ ani terënd na gë bëshësëk. Ata wën Osaduseŋ ok mbaŋ lif kën gër eŋo.»

### *End bapela banëngw eŋ*

<sup>28</sup> Aŝalen ar Bëŝëwif wëleli baxëna ecampëre elo. Ga wat ko mëne Yesu ŝenene yaka këbi Osaduseŋ ok, sëka këŋo, ŵëka ko: «Pelële ngwa gër bapela band Moyis, and fe ex anëngw aŋ?»

<sup>29</sup> Yesu yaka këŋo: «And rek: “Baxëtël wëj ar enëng end Isërayel an, Kaxanu, Axwën arebi an, gabat fo hi ko Axwën.

<sup>30</sup> Nänëlo Kaxanu, Axwën arey an,  
Dek gë yomb irey ak, gë enjëŵ endey ak,  
Dek gë panga indey ak, gë aniyän andey ak.”

<sup>31</sup> «Baxëtël and bëtëguk aŋ: “Balindëlexi end ala ašandax eŋ, ang ki balënd end gaf irey ak.” Ata apela akuca ex na baki baŋo.»

<sup>32</sup> Ata re ko ašalen an: «Asëyali, đal reya këy mēne Kaxanu ibat fo ex, išëxe ax gi ex na.

<sup>33</sup> Ala kala ŋanëlo Kaxanu gë đek yomb irexëm ak, gë anjëlan andexëm ak, gë ojaŵ odexëm ak. Bëte balindëlexi end ašandaŵ eŋ ang ki balënd end gaf irexëm ak. Edi ed mondako el xucak đek ocađaxa od momëlën ok do gë ocëxen ok.»

<sup>34</sup> Yesu ga wat ko mēne šenene yaka baŋo ašalen an fel këŋo: «Wëj ata đam gër owun or Kaxanu hi këy.» Barikan elod yatijo, gabatak abax yëxw na eŋo mēka yëy.

### *End Afexën eŋ*

<sup>35</sup> Akey amat, Yesu ga këbi sëyalira gër Aciŵ and Kaxanu, ŵëka këbi bër baŋo baxëtënd bën: «Mondake këni rexënënd bëšalen bën mēne Afexën an, ejiŵ ed emun Dafid exo?»

<sup>36</sup> Xarak, Dafid mēŋ đëŋ are baxo rend, ga yēm ko gë Angoc Amënëk aŋ:

“Axwën an fel këŋo Axwën aram an,

yow ey ñëpa ro gand liŵ iram,

xali mi korën bër šus ki bën eyëbi bëñaxën.”

<sup>37</sup> «Nëkoyin mēne Dafid mēŋ đëŋ Axwën këŋo ŵacënd. Mondake cëŋ hi ko ejiŵ?» Ata amëxwër aŋ këno baxëtënd gë onënga fo.

### *End bëšalen eŋ*

<sup>38</sup> Yesu ga këbi sëyali bëte ko rend: «Titi-naliyindënëbi bëšalen bën. Monëngan këbi nënganënd eni yexërand gë focuđ bond

gësëc bon, do bela bën enëbi cëmarand gër bapederaya.

<sup>39</sup> Moñan ñan këni bañëpara band gër lëngw bañ lëf gër baciw̃ bacaleya do band gër ed kë hi ñambëran bañ.

<sup>40</sup> Bën xali gër bëciw̃ bëndebën kënëbi lexëxënd bësoxari bësebëta sebëta bën. Xarak, bën watak cale ind ašak ašak iñ enëbi cëkwaxënënd bela bën. Mëñ ex kiti indebën iñ gë pit fo kë yëka.»

### *End oyël or Kaxanu eñ*

<sup>41</sup> Ga yëpa ko Yesu ler gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, këbi nëkonënd bela bën ga këni xwët kodî in. Wat këbi bër gë napul bëranjëm ga këni xwët kodî ir bon.

<sup>42</sup> Hatëgu ko na asoxari axayëanaxik, asebëta-sebëta. Ata xwët ko bëtama bëki bënd ax tək bana ado biye ibat.

<sup>43</sup> Ata Yesu wac këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: «Dal in këmum felënd, er xwët ko asoxari axayëanaxik asebëta sebëta ajo gër akwëtaya and oyël in nëmëcak er wëlaraw këni dek bela bëjo in.

<sup>44</sup> Gayikwa bela bësëxe bën ga yëmb këbi acota wëlxënëngu këni er xwët këni in, barikan asoxari ajo dek acota andexëm añ, do gë er ko yambënd exo diyaxënënd in wëlagu ko.»

## 13

### *End eyëcar ed Aciw̃ and Kaxanu eñ*

<sup>1</sup> Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni šanënd yangana ir Aciw̃ and Kaxanu in. Añjo re

ko asëfan abat: «Asëyali nëkonël bamej band bongaỹ baŋ ang yëlëra këni ak, monje yek dël!»

<sup>2</sup> Yaka këno: «Wat këy nde bamej band bongaỹ baŋo, ado gë ekaỹ gebatak ax bayi na eyëlëtërëxe, dëk kë yëcar!»

<sup>3</sup> And fiat këni gër etënd ed gë bañarëka aŋ, Yesu yëpa ko paß gë Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Ata Piyer, gë Šak, gë Šaŋ do gë Andëre, bën bësëfan bër bayi bax na gë mëj bën wëka këno:

<sup>4</sup> «Pelëlëbo wa nand fe kë yëcar Aciw̃ and Kaxanu aŋ? Bëte amatinali and fe kë fiatëgu mi nangaxën mëne ekwët ed beỹ dëk el fiatëguk?»

<sup>5</sup> Yesu yaka këbi: «Wën titinayin, ala kërejun yifad na.

<sup>6</sup> Bëranjëm kë yana ex yowërawënd gë oãac oram ol, do eni dend: “Wëno ex Afexën an!” do enëfi nambeli bela bëranjëm.

<sup>7</sup> Angëmëne në ewëlëran end olandër gër owar or caw do en wëlënd bongëbër bond olandër gër ed lëg kën, kërejun yëburad na gayik betëm bendako rako bej afo ex ŋatëgu. Bari ax gi na pere ekwët ed ngwën el.

<sup>8</sup> Asakërëra këbi yana ebi takërërand bela bën, gë enëng gë enëng, gë ebar gë ebar. Bëte obefët odëmar arëg kë yana ex dëgënd ebar el do bela bën ašësëra këni yana eni cësërand enjo eŋ. Aỹana fo kë yana mondako toro in ang toro ind asoxari ar yananar këni orëw ak.

<sup>9</sup> «Wën kapinayin gayik alëxw kënun yana enun dëxwënd gër kiti në end oãac oram. Axëmëra kënun yana enun këmërand gër baciw̃ bacaleya në end oãac oram. Awëlara kënun



ÿana enun mêlarand gër bêlêngw do gër bemun betêm en deyaraxênênd endam eñ.

<sup>10</sup> Atêfêtan añ afo ex gi pere mopemêra gër bela đek, gë enêng gë enêng.

<sup>11</sup> Nand kênun wêland enun đêxwêx gër kiti na, kêren dendêrand na ang kên yakad ak. Yeyanindên er kên yêland amêd año in gayik Angoc Amênêk añ kênun ÿana eñun yêlênd.

<sup>12</sup> Bête alêxwêr kênî ÿana enî đêxwêrênd bela bën gër ecês nê end oŵac oram: abat eño đêxw imaÿe ind acêl amat gë mên in, ajo eño đêxw itox indexêm in. Bête obaş ol aŵereli kênêbi ÿana enêbi merelind bêxarêk bêrebên bën xali enêbi đaw nê end oŵac oram.

<sup>13</sup> Aşus kênun şuş đek bela bën nê end oŵac oram. Barikan ar kê xemêna xali yatir kê xwêt endexêm an, afex ko fex.

<sup>14</sup> And kên wat ga şanayaw ko Aŵendêran aşaraxik añ gër ed bayik ax ñap ex na, ar kê fênênd an pênileño aye er re kême in. Ata ar kênjo sêk eño gër ebar ed Yude an, gêrêxêlexo end osênd eñ.

<sup>15</sup> Ar kênjo sêk eño yañ nê ejur ed kêbe an, gêrêlexo. Kêrexo pedanêđ na ÿeÿ lêf.

<sup>16</sup> Bête ar kênjo sêk eño gër osênga an, gêrêxêlexo. Kêrexo bakanêđ na gër iciw acud atêm andexêm añ.

<sup>17</sup> Mbañ kênî soro bêsoxari bër gë bacêl bën do gë bër gë bêttox bënd nê oyer bën.

<sup>18</sup> Karayino Kaxanu kêrex ñatêgu na toro ino amêd and gë ayem añ.

<sup>19</sup> Bakey baño, bakey band toro itêm ex. Elod ga ri ko Kaxanu ngwên in ala ax wat na toro

indako rako in, bëte toro indako rako din ax gi na.

<sup>20</sup> Kido Axwën an axo bašëta bana bakey band toro baño, ala gabatak ax pex dona. Barikan abašëta bašëta ko në end bela bër yata këbi, në end bër fit këbi gër ebar ro.

<sup>21</sup> Awa angëmëne ala exo canayaw do exo dend mëne mëñ ex afexën an, wën këren mađ na! Bëte ala exo canayaw exo dend fën exo afexën an, wën këreno kwëtađ na!

<sup>22</sup> Moñëmb këni ÿëmb bëfexën bënëgwëš bën. Bëte moñëmb këni ÿëmb bëlaŵënel bënëgwëš bër kë šanayaw bën. Ari këni ŷana eni dind becarax, gë bërëcaxik enëbi nambelixën bela bën. Ata xali gë bër yata këbi Kaxanu ak, nambelidonëbi kido awënd wënd bax.

<sup>23</sup> Awa wën titinayin ga nangën këmun ako gana-gana fo đek beño.

<sup>24</sup> Gë bakey band toro baño, wur in đek kë šamëdan. Eñan eñ ax yat na, bëte facaw in ax peš na.

<sup>25</sup> Oŵal oñ axwëcëtaraxa kë ŷana ex kwëcëtarawënd, đek bebër gë panga gër orën bën kë sëngërëbëtaraw.

<sup>26</sup> Amëd año këne watëgu wëno Asëñiŵ ar ala an ga këme šëlaw gë banar ban, gë panga itëm do gë đek enjaran endam eñ.

<sup>27</sup> Ata mëni đawën omeleka odam ok eni ye: oko apën-eñan, oko acëla-eñan, oko ambataš, oko ambëtëb. Mondako këne barënegu đek bela bër yata këmëni bën elod gër ed sëlëk ebar, do gër ed sëlëk orën.

<sup>28</sup> «Er këmun sëyalind ijo, pënileñun gë

apënëtal and andan aŋ. And kë šosënd ofini aŋ do and kë nëtënd opat aŋ, wën anang kë nangënd mëne ecaša el đam ex.

<sup>29</sup> Awa andamat fo ex, sam en watënd betëm bend fel këmun beŋo ga kë řatëgu, nangin mëne đam ex me bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. Anëka sëkaw këme xali gër ebët.

<sup>30</sup> Dal in këmun felënd, wën an nemira na pere ex řataxënëgu đek beŋo.

<sup>31</sup> Orën ol ašapër kë šapër do ebar el ayëcar kë yëcar. Barikan eyeyan edam el din ir din kë bayi.

<sup>32</sup> «Akey aŋ do gö apëxëd and kë řatëgu beŋo aŋ, Faba gabat nangëk. Omeleka od yaŋ gër orën ok ani nang ex na, bëte wëno Asëñiŵ ar ala an ame nang ex na.

<sup>33</sup> Mëŋ ex wën titinayin, perënayin do en calend gayikako an nang ex na niŷe kë hi beŋo.

<sup>34</sup> Er kë hi ang endey end ala seb këfi bëriyenin bën gër iciŵ indexëm fo. Ga ye ko kwël đamana angol and caw. Ala kala sebënan këŋo or gapak or ko ŷana exo diyenixënëd, do fel këŋo anëkona ar ebët an kërexo nambinand na.

<sup>35</sup> Këren nambinand na gayikako an nang ex na nand ko bakaw axwën iciŵ na: bamat exo řatëgu genëka, bamat emëd ekarëk el, bamat and këni yatand ošare aŋ, bamat gëbër.

<sup>36</sup> Mëŋ ex kemënayin këdi këmun fënga ga rašëra këŋun and këme řatëgu amëd and bayik an yëla bana aŋ.

<sup>37</sup> Er fel këmun ijo, bela đek këmëni felënd: Perënayin!»

# 14

## *End edawñ ed Yesu en*

<sup>1</sup> Bakey baki fo bayi bax ebi ñat Bêšewif bën Ofëna or Apexa ol, do gë or mburu ind gë lewir këm ol. Ata bêsadfaxan bëlëngw bën, gë bêsâlen bën, këni šaland osit or eno tëraxën Yesu ol do eno dawñaxën.

<sup>2</sup> Are bani rend: «Kërenëño tëraye na ðe yafir ofëna këdi kë wonjo do enëño mereli bela bën.»

## *End šëlakun ir angiri en*

<sup>3</sup> Amëd año hi baxo Yesu gër ingol ind Betani, gër iciwñ ind Simon, ar gë ameyñ an. Ayambëra baxo yambërand lëf ga lilëgu ko asoxari. Šëlakun ir ekañ ed alëbatër ir gë angiri lëkayaw baxo. Angiri ijo gë opëtëfët od atëx and këni wacënd nar bar bani do xem bax mban akanji añ. Asoxari ajo, ga fodët ko na šëlakun in, xoš këño Yesu gë angiri in gër gaf.

<sup>4</sup> Ata xoñën këno bërëmar do këni nekënekärënd: «Ineña nëxenaxën ko angiri ijo?»

<sup>5</sup> Axor xor doxo exo pan angiri ijo batama okeme otas ašand do kodï in ebi yëlëra bëxañëxaxik bën.» Mondako bano renarand asoxari an.

<sup>6</sup> Barikan Yesu re ko: «Wën tebino ðe. Ineña këno hëbandëraxënënd? An nang ex na nde enjekax rin ke?»

<sup>7</sup> Gayikako din gë bëxañëxaxik bën hi kën axor kën xor enëbi din enjekax nand këñun ýandi yo, bari wëno ame bayi na din gë wën.

<sup>8</sup> Er xor ko exe din in ri ko. Gana gana fo xoş ko angiri in gër eman endam damana ene mëxwëtaxën gër ýeg.

<sup>9</sup> Dal in këmun felënd, gër ed këni femëra yo bela Atëfëtan andam aŋ gër ngwën ro, areya këni ýana eni deyand bête er rin ke asoxari ajo in. Mondako këno ýana eno kwitaxënnënd.»

### *End njifa ind Yuda eŋ*

<sup>10</sup> Yuda Isëkariyot, asëfan ar Yesu hi baxo, ang hi bani bësëfan epëxw gë bëxi ak. Mëŋ ye bax gër bësädaxan bëlëngw wëlërëgu këni ang këbi rëca eno tëraxën Yesu ak.

<sup>11</sup> Ado gë onënga fo baxët bano do fëna bani mëne kodí këno yël. Elod améd aŋo baxo şaland Yuda nand kë ýap ebi tëran Yesu na.

### *End ecemar emënëk eŋ*

<sup>12</sup> Yatijo bax akey añanar and bani yambënd Bëşëwif mburu ind gë lewir këm aŋ. Bête yatijo fo banëbi fiaşënd opeý od şadaxa ir Apexa ok. Bësëfan bën wëka këno Yesu: «Feye wa ýandi ki ey yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el? Pelëlëbo mëŋ këmi ye mi cemërax?»

<sup>13</sup> Na lawën këbi bësëfan bëxi, re ko: «Yeyin gër angol. Ata këno sëk asoşan ar lëbinak epeya ed gë men, tëfayino.

<sup>14</sup> Gër ed ko lil, wën bête d'ilidën eno pel axwën iciw̃ an mëne wëno Asëyali arewën an wëkak: “Feye ex wa aciw̃ and gër ed këmi yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el wëno gë bësëfan bëram aŋ?”

15 Ata kënjun w̃asin aciw̃ and yaŋ gër ed xwëtëra ko beÿ dek. Fën kën šemërax ecemar ed Ofëna or apexa el.»

16 Ga ye këni bësëfan bëxi bëjo ñat këni gër angol. Sëkëx këni beÿ bën ang fel babi ak do šemërax këni ed Ofëna or apexa el.

17 Apenëka aŋ, Yesu gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ñatëgu këni na.

18 Ga yëpara këni eni yambëra, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër ed këne yambërande ro dëŋ hi ko ar enga endewën ar ke lëxw an.»

19 Ga šaminara këni bësëfan bën, këno w̃ëkand abat abat: «Wëno nde ex?»

20 Yaka këbi: «Ang hi kën epëxw gë bëxi ak, ar kë xacand në edëyamb edebat gë wëno hi ko.

21 Dal ex wëno Asëñiŋ ar ala an ašës këme šës ang yëgw këni endam ak. Barikan, eñëŋëxax etëm këŋo hi ar ke lëxw an. Er saxëdoŋo mëŋ këreno dëw̃ dona.»

22 And bani yambërand aŋ, Yesu wëd ko aton and mburu, šëkwa këŋo Kaxanu do hëbëndër ko. Ga yël këbi bësëfan bën, re ko: «Cetërin mburu ino, eman endam eŋ ex!»

23 Wëd ko bëte andëmba and gë ngoy aŋ, ga šëkwa këŋo Kaxanu yël këbi do yëlar këni bën dek.

24 Aŋo re ko: «Ngoy ind šëb kën ino ex, ošat oram oŋ! Ošat oŋo kë šar eni cotaxën bela bëranjëm eter ed din gë Kaxanu el.

25 Dal in këmun felënd, doro këme feland ngoy in xali yatir këme šëb ingašax in gër owun or Kaxanu.»

<sup>26</sup> Yesu gë bësëfan bën, ga yëwëra këni na od Calemoñëw ok, ye këni kwël gër etënd ed gë bañarëka.

<sup>27</sup> Ata re ko Yesu: «Wën dek kë şapër ene teb gabat, ang yëgw ko alawënel ak: “And këno law axadac aŋ, oyel ol eni capër✧.”

<sup>28</sup> Barikan and këme xani gër ecës aŋ, gër ebar ed Galile këme yed mun cënix.»

<sup>29</sup> Ata re ko Piyer: «Ado eni capër bëjo dek wëno ami teb na!»

<sup>30</sup> Yesu yaka këno: «Dal in këmi felënd doro gëmëd damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas.»

<sup>31</sup> Barikan Piyer re ko bëte: «Ado ex gido alaw këni law gë wëno ak kënebo law, din ami yaxëta na.» Ata soşanara këni bësëfan bën dek mondako.

### *End gër Getësemani eŋ*

<sup>32</sup> Ga ŋat këni gër ed bani wacënd Getësemani, Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Cëniyine ro me nacëta me calew!»

<sup>33</sup> Wac këbi Piyer, gë Şak do gë Şaŋ eno danëta. Ga hi këno ŋar eman eŋ, lëbëk anjiy atëm gër emëkw edexëm.

<sup>34</sup> Fel këbi bësëfan bën: «Yomb iram in şaminak, ecës fo bayi ke. Cëniyine ro, barikan këreŋun daş na de!»

<sup>35</sup> And nacëta ko aŋ, foxi ko. Rën ko eyiy el nëş gër ebar do ko şalend. Ga këno xara Kaxanu, eŋo pangacën apëxëd and toro aŋo kido awënd wëndëk.

---

✧ 14:27 14.27 Sakari 13.7

<sup>36</sup> Ga ko šale, ko rend: «Faba, wěj xorëk ey di beŷ dfek, pangacënële toro ind kërexe wëcan ino. Barikan dil de ang ŷandi ki wěj ak, ax gi ex na ang ŷandi ke wëno ak.»

<sup>37</sup> Ga baka ko gër ed sebëgu babi Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, sëk këbi ga këbi raš. Re këŋo Piyer: «Oko Simon, në edaš exi de. Apëxëd amat and riw këme aŋo nde wěj ay kor ex na exi per?»

<sup>38</sup> Perënyain en calexën këdi këŋun nanëta. Ala an gër onden këno ŷandind exo di er ŷapan këŋo Kaxanu in. Bari në end oñandi od eman na ko sëkwanaxënënd.»

<sup>39</sup> Ga nacëta ko gacëxe Yesu ko šalexënd ang šale baxo añanar ak.

<sup>40</sup> Bakaw ko akinëm, sëk këbi gašëxe Piyer gë bošandaŷ ga këni xond, eni këŷëtayin dëŋ bani sëkwanënd. Ga nëngëtara këni, ani nang bana mondake këno yaka Yesu.

<sup>41</sup> And bakaw ko atasën aŋ, re ko: «Wën dašëraralenun, do teyëtayin. Dek ex! Anëka ñatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëñiŷ ar ala aŋ do ene dëxw gër otaxan od bëŷwendëran.

<sup>42</sup> Kaniyin ene yeye! Asošan ar ke lëxw an në etëkaw exel!»

### *End etëra ed Yesu eŋ*

<sup>43</sup> Në yeyan bayi baxo Yesu ga ñatëgu ko Yuda, asëfan arexëm abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëŋ lëngweliw babi amëxwër and bër wëlaraw bax: bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwële. Bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën, do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën lawënëgu babi eno tëra Yesu.



44 Ar baŋo lëxwënd an nanganëme ijo fel babi: «Ar këmo wëga an, mëŋ ex, tërayino eno mëla do eno dëkayax aye.»

45 Ataŋ ga ŋatëgu ko gër Yesu, Yuda re ko: «Asëyali, ata wëga këŋo.»

46 Bër lëngwënëgu babi bën wëlën këno Yesu, sëra bën.

47 Ata asëfan abat regëgu ko duxuma, saŋ ko bad anëf and xadëp ir ašadaxan alëngw aŋ.

48 Ata re ko Yesu: «Wëno arek nde hi këme er yow kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële?»

49 Key yo key ga bane xetand wa do bamun sëyalirand gër yangana ir Aciwŋ and Kaxanu, bari ane tëra bana. Barikan gërëgako anëka kën ŋatand er rek Oŋëgw Omënëk in.»

50 Ata bësëfan bën dëk šapëran këno Yesu do hërëra këni.

51 Šambenjar baŋo sëfand Yesu, ga šëraya ko gë anjëm fo. Ga sëra këno,

52 nëyëtëra ko, sebën këbi anjëm aŋ and šëraya baxo aŋ, hër ko tëb gë eman eŋ.

### *End Yesu do gë bëxiti eŋ*

53 Bër sëra baŋo Yesu bën wëla këno gër iciwŋ ind ašadaxan alëngw, gër ed barërëgu bani dëk bësadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bër Bëšëwif bën do gë bëšalen bën.

54 Ata Piyer këbi sëfand nacët ako xali ŋat ko lëf gër yangana ir ašadaxan alëngw. Ga yëpa këni gë bënëkona bën, ko yesand xodux ol.

55 Bësadaxan bëlëngw bën, gë Amara and bëxarëk bër Bëšëwif aŋ dëk bani šaland amëd

aŋo osede or këno nagaşanaxën Yesu exo gixën ar edawǵ; bari ŷoweǵ abani şot na.

<sup>56</sup> Gayikwa bëranjëm bax reyand osede or ebax enëgwêş or këno nëpaxën Yesu. Barikan anëgwêşëtëndër bani nëgwêşëtërend.

<sup>57</sup> Bërëmar and këni xani aŋ eni dend:

<sup>58</sup> «Biyi awël wël këmo ga ko re: “Wëno ayam këme yam Aciwǵ and Kaxanu aŋ, do and kë ri bakey batas aŋ me kanin acëxen, and ani bay na bela”.»

<sup>59</sup> Bëte gër endey eno dëŋ, anëgwêşëtëndër bani nëgwêşëtërend osede orebën ol.

<sup>60</sup> Ata xani ko aşadaxan alëngw an, xwêşa ko mërëxand gër Amara do wëka këŋo Yesu: «Ba ŷoweǵ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ang këni nagaşandërand ak?»

<sup>61</sup> Yesu xor ko yem. Aşadaxan alëngw an wëka këŋo gaşëxe: «Ba wëj nde ex Afexën an, Asëñiwǵ ar Kaxanu ir këmo şalend biyi an?»

<sup>62</sup> Aŋo yaka ko Yesu: «Iyo, ata go dëŋ ex. Wën awat këne wat wëno Asëñiwǵ ar ala an ga ŷëpa këme gand liwǵ ir Ar gë panga dëk an. Bëte awat këne wat ga këme şëlaw gë banar band gër orën ban.»

<sup>63</sup> Ga logën këŋo na, aşadaxan alëngw an űesëra ko banjëm bandexëm ban do ko rend: «Otede nde bayik na enëbe wële?»

<sup>64</sup> Awël wël kën ang şir këŋo Kaxanu ak. End fe wëndan këŋun?» Ata bën dëk nëp këno do këni rend mëne Yesu ar edawǵ ex.

<sup>65</sup> Ata bërëmar kwël na fo ŷana këni motëpan Yesu. Bëjo eno kap gë anjëm gër dëxas eno bëŋaxën. And këno wëŋ aŋ, eno mëka: «Cakil

ba noŷo wëŋ ki!» And fim këno gand bënëkona bër Aciw̃ and Kaxanu aŋ xanax këno gë bacënen.

### *End eyaxëta ed Piyer eŋ*

<sup>66</sup> Amëd aŋo Piyer, gër ed ŷëpa baxo bayi baxo gëd gër yangana ir ašadaxan alëngw. Yow ko endënaw̃ end bax riyeŋind na.

<sup>67</sup> Wat këŋo Piyer ga ko yesa, nëkon këŋo aye gër dëxas, re ko: «Wëj bëte enga emat hi kën gë Yesu Ibënasaret.»

<sup>68</sup> Ata Piyer ga ko yax ko rend: «Wëno ado ame nang ex na, axe pëni ex na dëŋ er këy rend in.» Ga yaka ko mondako kwël šan ko, do ye ko gër yangana ir lëf. Ata amëd aŋo yata ko ecare el.

<sup>69</sup> Endënaw̃ eŋ ga wat këŋo gašëxe këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga emat gë Yesu exo.» Piyer yax ko gašëxe.

<sup>70</sup> Ga nëkak təkër, bër wël baŋo endënaw̃ bën re këno bëte Piyer: «Dal ex, wëj ar enga eŋo hi këy gayikako Abëgalile hi këy!»

<sup>71</sup> Aŋo yašar ko mo njašar Piyer: «Angëmëne anang nang këmo ala ajo, corëlexe Kaxanu.»

<sup>72</sup> Ataŋ ecare el yata ko akinëm, Piyer xwita ko ang fel baŋo Yesu ak: «Damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas!» Ata ga šan ko na, ko sesëxënd.

## 15

### *End Yesu do gë Pilat eŋ*

<sup>1</sup> Mopëd gëbër, bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bëšalen bën ŷëpaxën këni end Yesu eŋ. Amara aŋ dëk barërëgu bani. Ga

xap këno na Yesu, wěla këno eno dëxwëx gër Pilat.

<sup>2</sup> Ga ñateli këno, Pilat wěka këño Yesu: «Wěj nde ex emun end Bëšëwif eñ?» Yaka ko: «Iyo go dëñ ex!»

<sup>3</sup> Ata na këno nëgwëšandërand bëndanjëm bëšadaxan bëlëngw bën.

<sup>4</sup> Pilat wěka këño gašëxe: «Ba yoweÿ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde dëk bënd këni nagašanënd beñ?»

<sup>5</sup> Barikan Yesu gematak axo yaka bana. Eño šaran baño Pilat.

### *End edaw ed Yesu eñ*

<sup>6</sup> Ofëna or Apexa kala, Pilat asebet baño sebetënd andepëra amat, ar këno yata Bëšëwif an.

<sup>7</sup> Andepëra hi baxëna and bano wacënd Barabas. Gë bošandañ wëreli banëbi bëlëngw bëliyer bën xali lañ këno ala, ga wonjok angol añ.

<sup>8</sup> Ga ye këni amëxwër and Bëšëwif añ yañ gër eyang ed Pilat, wěka këno eño tebet ar epëra abat ang wëren babi ak.

<sup>9</sup> Ata wěka këbi Pilat: «Yandi këñun nde motebet emun end Bëšëwif eñ?»

<sup>10</sup> Mama wěka babi mondako ga nang baxo mène bëšadaxan bëlëngw bën në end oyakëraxi lëxwaxën bano Yesu.

<sup>11</sup> Barikan bëšadaxan bëlëngw bën fel kënebi amëxwër añ eno nëyali Pilat eño tebet Barabas.

12 Ata Pilat wëka këbi gašëxe: «Mondake ýandi këņun mo di ar këno rend wën emun end Bëšëwif exo an?»

13 Yaka këni šor: «Pikalo! Pikalo!»

14 Pilat wëka këbi bëte: «Ineŵa wën ko?» Aņo xeŷ këni kaš-kaš: «Pikalo, Pikalo maš në osëx!»

15 Ga ýandi këņo eni ņan endexëm eņ, Pilat sebët këņo Barabas. Seb këbi ocoroda ok eno ceŵëra xali Yesu đamana eno mëlaxën gër ed këno fikax.

16 Ocoroda ok šonjorëra këno Yesu xali lëf gër yangana ir aciŵ and kiti, do wăcërëgu këni đek enga eņ. 17 Ga šud këno ocud ombarax, fug këno odëmbën gër gaf ang ekamote ed emun fo.

18 Ata ýana këni këno šëmand: Ake wa bayi këy wěj emun end Bëšëwif eņ?

19 And këno rang gë ošet aņ, eno tēpan do eni poxi gër lëngw irexëm eyiŷ el ņëš gër ebar.

20 And fed këbi enarëndëra ed Yesu aņ, šudët këno ocud ombarax oņ. Waš këno banjëm bandexëm baņ do wëla këno eno pikax gër kërëwa.

### *End Yesu mopika gër kërëwa eņ*

21 Ocoroda ok ga këno wëla Yesu, fed këni gë Simon Ibësiren, sëm ir Alekësandër do gë Rufos, ga hiw ko gër osënga. Ata nëýali këno exo đëbina kërëwa ir Yesu in.

22 Na wëla këno yaņ gër itënd ind bani wăcënd Golëgota mēne ngëņ «Itënd ind ang egor».

23 Yël këno exo ceš ngoy ind bar bani gë bëšan bër këni wăcënd mir bën. Barikan Yesu ħëp ko exo ceš.

24 Ga fika këno gër kërëwa, şetër këni banjëm bandexëm baŋ. Wed ko şoroda ibat and ri këni bëñak aŋ.

25 Apëxëd anaxën and gëbër aŋ ñat bax and fika këno Yesu aŋ.

26 End laŵaxën bano eŋ yëgw bani në ingomb gomb do fikali bani yaŋ gër kërëwa: «Emun end Bëşëwif exo.»

27 Bërek bëxeŷax bëxi fika banëbi gë Yesu: abat gand liwë, ajo gand şame.

28 [Mondako ñata bax er rek Oñëgw Omënëk in: Mërëxand ir bëwendëran xwët bano.]

29 Ata këno şirënd Yesu bela bër bax xucarand ler na bën. Sam eni këmeyëtara eni de: «Xey ax gi ex na nde wëj bax rend ayam këy yam Aciw and Kaxanu aŋ do ey kanin and ri bakey batas aŋ?

30 Awa doro pexënyal gë andey do pedaw gër kërëwa!»

31 Alëş bano lëşënd bën bëte bëşadaxan bëlëngw bën do gë bëşalen bën do bani rend: «Oko, mëŋ ga babi fexën wa bela bën do ko sëkwanënd exo pexënaya.

32 Awa Kërisët, emun end Isërayel eŋ, pedawëlexo gërëgako gër kërëwa, enëŋo wataxëne do enëŋo kwëtaxëne!» Aşir bano şirënd bëte bërek bër fika banëbi gë mëŋ bën.

### *End ecës ed Yesu eŋ*

33 Ga ñatëk eñan eŋ keŋ gër gaf, şamëdanëk dek ebar el xali baŋpëxëd batas gë apenëka aŋ.

34 Amëd aŋo xeŷ ko Yesu: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Mëne ngëŋ: Kaxanu Axwën aram, Kaxanu Axwën aram, inewã yaŋëtaxën këye?

<sup>35</sup> Ga wël këno bër hi bax na bën këni rend: «Baxëtino ga këno wăcënd alawënel Eli.»

<sup>36</sup> Ata hërën ko abat er ñalu-ñalu, yëmb ko gër ngoy inërëk, ga fiş ko në oşët, yën ko xali gër etëy ed Yesu exo yuşaxën, do ko rend: «Tebino de ene wate ba Eli ayow ko yow eņo pedaliw.»

<sup>37</sup> Barikan, aņo xeỹ ko gaşëxe, kwël Yesu xoti ko.

<sup>38</sup> Ata anjëm amëgax and bax wedind lëngwe ir Aciw and Kaxanu in, ñesik cangët elod yaņ xali gëd.

<sup>39</sup> Alëngw ar ocorođa an, ar xwëşa baxo ler gër ed fika këno Yesu an, ga wat ko ang xoti ko ak, re ko: «Enimin, ala ajo Asëñiŵ ar Kaxanu ebaxo!»

<sup>40</sup> Enga end bësoxari xwëşara bax na nacët ako do këno nëkonënd Yesu. Er ebani: Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Şak ibeja do gë Yose, do gë Salome.

<sup>41</sup> Bën ex bësoxari bër sëfaw baņo Yesu elod gër ebar ed Galile do bano rëcarand. Na fo bani bëte bësoxari bëşëxe bër xaniw bax gër Yerusalem.

### *End Yesu gër yeg eņ*

<sup>42</sup> Yatir arajëma, and genëka aņ, bani xëñënanđ akey and eteyëta aņ.

<sup>43</sup> Ata ñatëgu ko na, Yosef Ibarimate. Mëņ ar gapak ebaxo gër Amara and bëlëngw bër Bëşëwif. Aşëni baxo şëninđ bëte owun or Kaxanu ol. Ga xapina ko, ye ko gër Pilat exo mëkaw eņo maş eman end Yesu eņ.

<sup>44</sup> Pilat şaran këņo xali ga wël ko mëne anëka xor këņo Yesu. Ga wăc këņo alëngw ar ocorođa an, wëka këņo ba elod anëka fo xoti ko.

<sup>45</sup> Alëngw ar ocoroda an felëra këno na dek. Ata Pilat w̄aš këno Yosef eman end Yesu eṅ.

<sup>46</sup> Yosef yēcëgu ko këpas. Fedali ko eman end Yesu eṅ gër ed fika bano. Ga fëlëra këno gë këpas in, wëxëta këno lëf nē yeg ir fës bani gër aparëfac ang oxel fo do fëṅ ko lilaya in gë angaṅ atëm.

<sup>47</sup> Ata Mari Madëlen do gë Mari, nëm ir Šak ibeja do gë Yose këni nëkonënd gër ed wëxwëta këno.

## 16

### *End ekani ed gër ecës eṅ*

<sup>1</sup> And xucak akey and eteyëta aṅ, Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Salome yēcëgu këni ugu onëngax ond eni košaxën eman end Yesu eṅ.

<sup>2</sup> Yatir oganjar, akey aṅanar and loxo aṅ, mopëd gëbër, hat këni gër yeg ga kë fënëgu eñan eṅ.

<sup>3</sup> Ata këni wëkarënd: «Noṽo këbo rëxëtën angaṅ and gër lilaya ir yeg aṅ.»

<sup>4</sup> Ga rënëta këni, wat këni angaṅ aṅ ga weditak.

<sup>5</sup> Lil këni gër yeg, sëk këno moñëpa gand liw̄ šambenjar ir gë acud apešax. Ata šëg këfi benjëw̄ beṅ ga xurik anjiṽ aṅ.

<sup>6</sup> Ata re ko šambenjar in: «Wën këren yëdara na! Ax gi ex na nde Yesu Ibënasaret, ar fika bano an këno šaland? Anëka xani ko gër ecës, axo bo ex na ro. Nëkoyin wa gër ed xwët bano.



<sup>7</sup> Barikan yeyin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën do gë Piyer mëne anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx ang fel banun ak.»

<sup>8</sup> Ata şan këni, nacëta këni caw yëg in gë ongër fo, do këbi rëgënëraxënd anjiy şan. Ga xap këbi anjiy şan, ala ano pel bana yoweş.

<sup>9</sup> [Yesu ga xani ko gër ecës mopëd gëbër yatir oganjar, akey ayanar and loxo şan, şanayaxën këno pere Mari Madëlen, asoxari ar nęcëtën baño bangoc bañëğenax banjongëbaki an.

<sup>10</sup> Mari Madëlen ye ko ebi pelëx bër enga endexëm bën, gër ed bani renitarand, gër ed bani sesërand.

<sup>11</sup> And wël këno ga ko reya mëne Yesu abëngw exo do mëne awat wat këno şan, ani ma bana.

<sup>12</sup> Ga xucak eño, Yesu şanayaxën këbi mëğ dëğ gë ola oşëxe bësëfan bëxi ga këni nëca.

<sup>13</sup> Ata wërëşëta këni enëbi tëfëtanëx boşandaş, bari bën bëte anëbi kwëta bana.

<sup>14</sup> Ata Yesu şanayaxën këbi bësëfan epëxw gabat bën gër ed bani yambërand. Arexëra rexëra babi mbaş në end oğëpëğënan odebën eñ, do gë në end emëş endebën eñ, gayik anëbi kwëta bana bër wat baño ang nëngëta ko bën.

<sup>15</sup> Ata na re ko Yesu: «Yeyin ngwën in đek en pemërand Atëfëtan şan gër bela đek.

<sup>16</sup> Ar kë şa yo do eno buyi, afex ko fex, bari ar kë şëp an, axiti këno xiti.

<sup>17</sup> Awa becarax beño këni şana eni dind bër kë şa endam bën: Gë oşac oram ol kënëbi şana enëbi nęcëtënd bangoc bañëğenax baş, oyeyan oxaşax këni şana eni yeyanënd.

<sup>18</sup> Asëra kënëbi ŷana enëbi tërand bandën. Ado eni ceb er ebax ebi daw in, ŷowëŷ abi gi na. Añëmba kënëbi ŷana enëbi hëmband bësëxwëra bën eni pakaxën.»

<sup>19</sup> Axwën Yesu, ga felëra këbi na mondako, şëg ko kwël yaŋ gër orën do ŷëpax ko gand liw ir Kaxanu.

<sup>20</sup> Bësëfan bën yexëra këni eni pemëra gër ed ex yo. Axwën Yesu ko riyenind gë bën, ata gë becarax bend bani rind beŋ babi wësinënd bela bën mënë dal këni reyand].

**Oniyan**  
**Oniyan: Oniyan (New Testament+)**

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Oniyan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-29

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Apr 2025 from source  
files dated 29 Apr 2025  
8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9